Štev. 190 V Trstu, v nedeljo 13. julija 1919 Letnik XLIV

Izhaja vsak dan, tudi ob nedeljah in praznikih, zjutraj. — Uredništvo: ulica sv. Frančiška Asiškega štev. 20, I. nadstropje. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. — Izdajatelj in odgovorni urednik Štefan Godina. — Lastnik konsorcij lista Edinosti. — Tisk tiskarne Edinost. — Naročnina znaša na mesec L 3·—, pol leta L 18·— in celo leto L 36·—. — Telefon uredništva in uprave štev. 11-57.

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 10 stotink. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone (72 *mm*). — Oglasi trgovcev in obrtnikov *mm* po 20 stot.; osmrtnice, zahvale, poslanice in vabila po 40 stot., oglasi denarnih zavodov *mm* po 80 stot. Mali oglasi po 10 stot. beseda, najmanj pa L 1·—. Oglase sprejema inseratni oddelek Edinosti. Naročnina in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti. Uprava in inseratni oddelek se nahajata v Trstu, ul. sv. Frančiška As. 20.

Mirovna konferenca.

Rusija in otomansko vprašanje.

PARIZ, 12. Ni sicer znano nič gotovega, toda verjetno je, da se je vrhovni svet bavil s spomenico, ki mu jo je poslal princ Lvov v imenu ruske konference, ki zastopa v Parizu Kolčakovo vlado. Princ Lvov zahteva, da se Dardanele priklopijo Rusiji, toda v slučaju, da zavezniki sklenejo, da se mora Turčija in Carigrad podvreči mednarodni komisiji, zahteva energično, da bo tudi Rusija zastopana v tej komisiji. Ta novi dogodek, četudi ne nepričakovan, bo še bolj zapletel že tako zapleteno vprašanje bodoče oblike otomanske države.

Zaščita manjšin.

PARIZ, 12. Vrhovni svet je zpoet začel proučevati pogodbo med pridruženimi državami in Čehoslovaško o manjšinah. Pogodba, ki jo je Paderewski sprejel, a Bratianu ogorčeno zavrnil, je bila, na Crespijev predlog, odložena na čas, ko se začne razpravljanje o državni obliki vseh držav, ki so nastale na ruševinah avstroogrske monarhije.

Bolgarske meje.

PARIZ, 12. Danes se je sestala osrednja teritorijalna komisija pod Tardieujevim predsedstvom. Komisija je zopet proučevala bolgarske meje. Glede meje s Srbijo je definitivno odobrila določbe v prejšnjih sejah, pristavila je pa zboljšanje v prid Srbiji proti Timoški dolini.

Glede zapadne meje sta se pokazali dve mnenji, med katerimi bo moral odločiti vrhovni svet. Prvi zastopajo mnenje, da se bolgarska Tracija odcepi od Bolgarske in priklop Grški. Temu stališču so se pridružili Francozi, Angleži in tudi Japonska. Drugi zastopajo mnenje, da se ta del Tracije pusti Bolgarski. To stališče zastopate Italija in Bolgarska. O Dobruči ni osrednja komisija določila ničesar; pustila je, da se o tem sporazumejo Bolgarji in Romunci sami.

Meje med Čehoslovaško in Avstrijo ter Madžarsko.

PARIZ, 12. Vrhovni svet se je na današnji seji bavil z določitvijo meja med Avstrijo, Madžarsko in Čehoslovaško. Po novih določbah se pusti Čehoslovaški bistveni del z dvema izpremembama njej v prid in sicer v gmündskem in feldberškem okraju. Komisija predlaga, da se priklopi Češki predmostje južno od Donave pred Požunom.

Švica izstopi iz Zveze narodov, če se ne dovoli pristop tudi Nemčiji

PARIZ, 12. Vsled službenih Kalendarjevih izjav, da Švica izstopi iz Zveze narodov, če se ne pripusti tudi Nemčija, smatra »Intransigeant«, da ne bo sedež Zveze narodov več v Ženevi, če ne pristopi Švica k Zvezi dva meseca potem, ko stopi leta v veljavo.

Skupne meje med Madžarsko in Avstrijo.

PARIZ, 11. »Echo de Paris« piše o sklepu petorice, da se določijo skupne meje med Avstrijo in Madžarsko, ne da bi ju ločili s koridorjem, ki bi vezal Čehoslovake z Jugoslovani. List piše, da se zdi, da se konferenca umika pred delom, ki ga je naredila vojna sama, naglaša veliko krivdo Madžarov na izbruhu vojne in smatra neposredno stik med Madžarsko in Avstrijo za nevaren.

Nevtralizicija južne donavske obali.

PARIZ, 11. »Temps« piše, da je verjetno, da se ustanovi nevtralna zona ob južni obali Donave po sklepih komisije za avstrijske meje. Na ta način se hoče izogniti pristranski priklopitvi tega ozemlja Čehoslovaški, ki zahteva neposreden pristop k madžarskim železnicam.

Bolgarski odposlanci na mirovni konferenci.

PARIZ, 12. Listi poročajo, da je bila bolgarska vlada pozvana, da naj imenuje svoje odposlance za mirovno konferenco, ki bodo morali priti v Enghien 25. t. m.

Vojna z Madžarsko?

PARIZ, 12. V včerajšnji seji se vrhovni svet konference bavil z vprašanjem morebitne vojne proti madžarskim boljševikom. V ta namen so bili povabljeni k seji čehoslovaški, jugoslovanski in romunski odposlanci, da bi povedali, s kakimi vojaškmi silami bi mogle te države razpolagati proti Madžarski. Kakor se zdi bi bilo treba za tako vojno vojske najmanje 200.000 mož s polno opremo. Stvar se je odgodila za teden dni, da morejo zastopniki omenjenih držav podati natančna poročila.

Italijanski zastopnik v preiskovalni komisiji za reške dogodke.

PARIZ, 12. Italijanski zastopnik v preiskovalni komisiji za reške dogodke je general Robilant, ki je po svojem činu najstarejši med vsemi štirimi generali, ki tvore preiskovalno komisijo in mu torej kot takemu pripada predsedstvo komisije. Na enak način je postal italijanski admiral poveljnik medzavezniškega brodovja v Puli in italijanski general poveljnik medzavezniške vojske v Reki.

Wilsonov govor v ameriškem senatu.

WASHINGTON, 11. V svojem govoru v senatu je Wilson izjavil, da je Zveza narodov postala neobhodno potrebna kot oporišče za novo ureditev stvari, ki je moramo ustanoviti. Predsednik je opozarjal na visoke ideale, radi katerih je Amerika vstopila v vojno; poročal je o ameriškem sodelovanju pri končni zmagi, spominjal se je govorov na mirovni konferenci o končni vzpostavitvi svobodne svetovne vladavine in o težavah, ki so jih povzročale obveze iz časov, ko se je sila zamenjavala s pravico in ko niso zmagovalci upoštevali interesov prebivalstva; vse to je oteževalo vzpostavitev novega reda.

Nekateri plodovi dela te konference bodo morda grenki, toda vsa konferenca je bila navdahnjena od želje, da se izogne slabim vplivom, in posrečilo se ji je.

Wilson je mnogo manj govoril o mirovni pogodbi, nego o Zvezi narodov. Pripomnil je, da je osamitev Zedinjenih držav končala z dokončanjem kubanske vojne; sedaj bodo Zedinjene države sodelovale pri mednarodnem življenju. Kako bi mogle odkloniti moralno vodstvo, ki se jim ponuja? Vojna in mirovna konferenca dajete že sami ob sebi odgovor na vse pripombe; napačno bi bilo, če bi se drugače delalo. Vsaka vlada, kateri so na srcu interesi njenega prebivalstva, in ki je navdahnjena z duhom pravičnosti, se mora lotiti dela, da uniči staro uredbo. Ta naloga se bo morda zdela težavna državnikom, toda narod ne bo priznaval nikakšnih težav. Zveza narodov ni navadna listina, priklopljena mirovni pogodbi, da popravi stare krivice, temveč je edini up človečanstva. Mirovna pogodba z Nemčijo, pri kateri so bile posredno ali neposredno prizadete vse države, je delala težave, ki bi bile nepremagljive brez nekaterih majhnih kompromisov. Leti so bili neizogibni, toda ne kršijo nobenega načela. Konferenca se je ravnala popolnoma po 14 točkah, toda upoštevala je dogodke in mednarodni položaj.

Wilson je pripomnil, da predloži v kratkem posebno pogodbo s Francijo, ki so njeni pogoji vezani s sedanjo pogodbo.

Nekatere izpremembe v štatutu Zveze narodov.

PARIZ, 11. Poročevalec lista »Daily Maila« poroča iz Washingtona, da je opozicija v ameriškem senatu sklenila, da predloži naslednje izpremembe v štatutu Zveze narodov: 1. Točna izjava o Monroejevi doktrini. 2. Vlada Zedinjenih držav si pridržuje izključno pravico, da sklepa o zakonih glede izseljevanja, glede pravic črncev in glede carinske politike. 3. Združene države bodo tolmačile čl. 10 štatuta Zveze narodov v smislu, da je treba privolitve severnoameriškega kongresa za morebitno posredovanje v evropski vojni. 4. Zedinjene države bodo imele pravico, da izstopijo vsak čas iz Zveze, ali po predsednikovem proglasu ali po sklepu parlamenta.

Poročevalec pa opozarja, da so se z Wilsonovo povrnitvijo pokazala v javnosti mnenja, ki so prijazna Zvezi narodov. Pridržke republikanskih senatorjev bosta bržkone dovolj pobijala parlament in država.

Demokratski listi pišejo, da so pripravljeni na kompromis v novi večini, a manjšina zahteva odločno omejitev štatuta Zveze narodov. Parlamentarni boj se bo bavil predvsem z vojaškim dogovorom med Francijo, Anglijo in Ameriko, za katerega zahteva Wilson sankcijo, preden se začne razprava o mirovni pogodbi.

IZ NEMČIJE.

Pruski princ Henrik prosi milosti za svojega brata Viljema II.

LONDON, 11. Viljemov brat, pruski princ Henrik, je poslal kralju Juriju brzojavko, v kateri ga prosi v imenu pravičnosti, da ne izroči cesarja. »Po pogovoru z V. V. v Londonu, dne 26. julija 1914, piše princ, sem se povrnil v Berolin, kjer sem ostal tudi po cesarjevem odhodu in do popolne mobilizacije. Lahko dokažem, da so hoteli cesar in njegovi svetovalci z vsemi sredstvi preprečiti vojno, k so jo smatrali za pogubno za človečanstvo. Pripravljen sem da zavrnem obrekovanja proti cesarju, ki so se razširila v teh štirih letih, in se stavljam V. V. na razpolago, da Vam sporočim resnico o vzrokih in posledicah vojne.

IZ ČEHOSLOVAŠKE.

Nova vlada.

PRAGA, 10. Novav lada čehoslovaške republike je sestavljena tako-le: predsedstvo Tusar, notranje svari Švehla, zunanje stvari Beneš, finance Horaček, trgovino Haidler; javna dela Hempl, prehrano Houdek, železnice Štříbrny, poljedelstvo Prašek, zdravstvo Šrobar, socijalno preskrbo Winter, pravosodstvo Vesely, uk Habermann, narodno obrambo Klofač, pošto in brzojav Stanek.

Jugoslovanske čete ne zapuste Celovca.

REKA, 12. (»Resto del Carlino«.) Ljubljanski listi zatrjujejo po vesteh iz Belgrada, da jugoslovanske čete zapuste Celovec samo tedaj, če se italijanske čete umaknejo s proge Beljak—Št. Vid. — »Riječ« poroča, da namerava neka angleška družba v Novemsadu zgraditi tvornico za aeroplane, v svrho uvedbe zračne poštne službe v Jugoslaviji.

Prekrstitev podonavskega brodovja.

REKA, 12. Iz Zagreba se poroča: »Jutranji List« piše, da so se monitorji podonavskega brodovja prekrstili in imajo sedaj naslednja imena: Vardar, Morava, Soča, Drava, Timok in Bregalnica. Kakor se zdi, se izpremene imena vsem ladjam na Savi in Donavi. »Tako,« pravi omenjeni list, »bomo namesto madžarskih imen imeli imena, ki nas bodo spominjala naših velikih zmag.«

Iz Italije.

Italijanski mednarodni položaj.

RIM, 12. Danes zjutraj je poročal Tittoni v ministrskem svetu o talijanskem mednarodnem položaju, kakor so ga ustvarili sklepi mirovne konference v Parizu.

Pri kralju se je Tittoni zadržal dolgo časa; poročal mu je o reškem in dalmatinskem vprašanju. Nato je sklical odličnejše parlamentarce, da jim poroča o pravem stanju, v katerem se nahaja reško in dalmatinsko vprašanje. Prisotni so bili: Giolitti, Salandra, Bissolati, Facta, Sacchi, Luzzatti, Meda, Credaro in senatorja Scialoja ter Maggiorino Ferraris. Socijalistični zastopniki se niso odzvali pozivu. Seja je bila zelo burna in je trajala dve uri. Udeleženci te seje so bili naprošeni, da ohranijo stvar tajno, in ni mogoče doznati ničesar. Ne taje pa, da je italijanski mednarodni položaj zelo težaven, posebno, kar se tiče Reke in Dalmacije. Zavezniki in pridruženci se upirajo rešitvi teh vprašanj v italijanskem smislu. Čujejo se razni glasovi; posebno se očita odgovornost osebam, ki so bile na vladi med vojno.

Italijanska zbornica. — Tittonijev govor.

RIM, 11. Seja poslanske zbornice se je pričela ob 15. V razpravi o vladni izjavi je govoril posl. Vinai o draginjskem vprašanju, posl. Marazzi in Lucci pa o demobilizaciji. Nato je govoril

minister zunanjih stvari Tittoni:

Dobro je sedaj, ko na diplomatskem polju bojujemo najhujše bitke, in italijanski narod mora na vsak način obvladovati svoje živce ter napram narodom, s katerimi se pogajamo, izogibati nepremišljenih, neprijateljskih in naravnost narodnemu pravu nasprotujočih dejanj, ker bi taka dejanja ne imela druge posledice, kot da bi poslabšala naš položaj, in če bi se ponavljala, ne storila popolnoma nevzdržljivega. (Pripombe.)

Navdano s temi nazori je odposlanstvo prišlo v Rim tudi z namenom, da bi doseglo, da bi taki žalostni dogodki, nastali izven mirovnih pogajanj, ki so že sama po sebi skrajno težavna in kočljiva, še povečevati težave. Iz soglašanja in podpore s strani parlamenta in dežela črpamo pogum in krepilo, toda vsakatera manifestacija v tem smislu, ako bi se tudi kazala navidezno kot pokzkus pritiska na mirovno konferenco, bi se izrabljala proti nam in bi napravila našo nalogo le še bolj kočljivo. (Odobravanje, pripombe.) Danes ni samo moja dolžnost, temveč dolžnost vseh onih, ki imajo v parlamentu vplivnejšo besedo, da povedo deželi, da je ona gospodar svoje usode, toda da pa mora njeno končnoveljavno stališče biti posledek čista njegove volje, resne in preudarjene odločitve, ne pa hipnega nagiba. (Odobravanje.) Dežela se ne sme pustiti, da bi bila izročena avtomatskem razvoju dogodkov; more pač iti, kamor hoče in kamor zna, toda ne tjakaj, kamor bi se mogla zavleči, ne da se v polni meri zavedala, kam. (Odobravanje.)

Že v izjavi pred svojim odhodom v Pariz smo v senatu v zelo hitrih potezah začrtali položaj, ki bi ga morali premagati. Morem reči, da smo ga mogli spoznati bolje iz izjav, ki jih vrhovni svet konference bil namenil našim predhodnikom, katere pa smo prejeli mi.

Pogajanja, ki smo jih povzeli z največjo intenzivnostjo in delavnostjo, so na tem, da stopijo iz začetnega stanja. Smatram, da se prihodnji teden napotijo k rešitvi. Potemtakem bi v tem trenutku vse, kar bi rekel natančnejšega, moglo le motiti postop in pokvariti uspeh. Ne mogel bi še povedati vsega ,v nekaterih važnih stvareh bi se moral omejiti na domnevanja. Ker je neobhodno potrebno tako, bi se moje govorjenje moglo zdeti negotovo in bi vsled različnih tolmačenj moglo v nekaterih pobujati pretirano zaupanje, v drugih pa nesmiselno potrtost.

Če pa danes ne morem podati boljših pojasnil, je vzrok edino to, ker nameravam v kratkem povedati vse in podati verodostojno in popolno poročilo o izidu pogajanj. In opustil ne bom ničesar in tudi ne zamolčal ničesar, kar bo v njih dobrega in slabega. To mi bo gotovo mogoče storiti v zelo kratkem roku.

V najkrajšem času se podpiše pogodba z Avstrijo, katero smo, ko smo prišli v Pariz, že našli gotovo. Zagotavlja nam znatne gospodarske in teritorijalne pridobitve. Istočasno se bodo morala rešiti tudi jadranska, kolonijalna in gospodarska vprašanja, izvzemši vprašanje Male Azije, glede katerega je treba počakati, da predsednik Wilson vpraša o njem amerikanski narod.

Prispeli smo sedaj na točko, ko je treba rešitve. Vsako zavlačevanje bi bilo prekomerno nevarno. Gotovo italijansko odposlanstvo ne bo za vsako ceno prenagljevalo sklepov, če bi kak dan čakanja moglo prinesti za nas kako zboljšanje, ne pristanemo pa na to, da bi se sklepi zavlačevali brez koristi, ne da bi imeli kak pozitiven dobiček.

Vaše odposlanstvo zahteva vaše solidarnosti, kajti mir, ki ga moramo podpisati, ne more in ne sme biti mir enega človeka, enega ministra, ene stranke; ne more in ne sme biti drugačen kot je italijanski mir. (Živahno odobravanje, pripombe).

Posl. Ciriani je govoril nato o krivdah in odgovornosti prejšnje vlade in izjavljal, da Nitti ne uživa zaupanja dežele. Posl. Modigliani in Codacci Pisanelli sta govorila o tiskarski stavki v Rimu. Odgovarjal jim je ministrski predsednik Nitti. Seja se je zaključila ob 20'10. Jutri seja z istim dnevnim redom: Nadaljevanje razprave o vladni izjavi.

Tittoni se vrača v Pariz.

RIM, 12. Danes ob 10 dopoldne se je Tittoni z odposlancema Scialoja in Ferrarisem vrnil v Pariz.

Primankljaj živeža v Rimu.

RIM, 12. Stavka rimskih stavcev traja še vedno. Listi, razun »Avantija«, »Giornale del Popolo« in »Popolo Romano«, ne izhajajo. Na zborovanju, ki se je vršilo danes zjutraj, so stavci sklenili, da bodo nadalje stavkali. Mesto je še vedno razburjeno. Prodajalne so večinoma zaprte, a pred odprtimi se vrši tak boj za živila, da je prodajanje po cenah, znižanih za 50%, nemogoče. Uslužbenci v prodajalnah zahtevajo, naj lastniki odprejo svoje prodajalne. Leti pa izjavljajo, da nimajo blaga. V Rimu ni več čevljev v prodajalnah; najpotrebnejši predmeti mankajo. Olja ni mogoče dobiti. Danes ni bilo posebnih izgredov.

Rim brez listov.

RIM, 12. Po mestu je mir. Radi stavke stavcev ne izhajajo listi.

Francoske čete odidejo iz Italije.

PARIZ, 12. »Intransigeant« poroča, da se francoska brigada, nastanjena v Bresciji, Padovi in Livornu pripravlja za odhod iz Italije.

Boj med Turki in Grki.

PARIZ, 11. »Matinu« pišejo iz Smirne: Turške tolpe razvijajo grozilno delovanje v pergamskem-magnezijskem in menemenskem okraju.

Grki so dobili znatno pomoč. Pri Menomenu je prišlo do boja, po katerem so bili Turki pognani v beg.

Iz govora poslanca Ferrija.

V petek smo le na kratko omenjali govor socijalističnega poslanca Ferrija na razpravi o programu nove italijanske vlade. Ta govor pa je znamenit in uverjeni smo, da bo ustreženo čitateljem, če jim podamo vsaj nekoliko poglavitnejših točk.

Nittijev govor — je rekel uvodoma — ga zanima s psihologiškega gledišča: kajti čuli smo formo vladne zgovornosti, ki se razlikuje od navadne, več ali manje — jokave.

Edina dobrota, ki jo je mogla prinesti vojna, bi bila odprava imperijalističnega militarizma, razorožitev, zveza **svobodnih narodov.** Mir v Versaillesu pa odvzema po uverjenju sodobnega človeštva možnost za uresničenje te dobrote. Italijanov pa se tiče ta mir le iz negativnih in bolestnih vzrokov, ker ni še sklenjen mir z dediči Avstrije. Trenutek je kritičen zlasti za Italijo, ker je nje prebivalstvo vsled vojne pahnjeno v položaj trpljenja mrzličnih stresljajev.

Ljudska gibanja imajo svoje naravne in nebrzdljive vzroke, kajti taka gibanja imajo svoje korene v temeljnih odnošajih vsakdanjega obstanka. Ta gibanja pa dajejo v tem trenutku priliko za politične špekulacije. Mnogo je posebnih ali prehodnih vzrokov tega gibanja, ali nad vsemi je globok temeljni vzrok: da je vse, kar se dogaja v socijalnem življenju, posledica vojne, oziroma logična posledica postopanja vlade od avgusta leta 1914. do danes.

Moramo torej imeti pred očmi razloge, ki so — vkljub zmagi — dovedli Italijo v sedanje razmere. Vojna je spor med kapitalističnimi gospostvi. Naj so se temu sporu pridružile tudi narodne težnje, domneve pravičnosti, vendar ostaja vojna vedno: **tatvina po svojem namenu, ubojstvo po svojih sredstvih.**

Nato je govoril govornik o grehih diplomacije. Nimam — je rekel — mnogo nade, da bi Sonninova dedščina mogla popraviti tisti Kolarid diplomacije, ki ga je povzročilo delovanje italijanske delegacije v Parizu. Vedenje vlade za časa nevtralnosti in premirja je usodno ustvarilo vse težave, na katerih trpi sedaj italijansko življenje. Če bi bili v tridesetletni zvezi samo z Nemčijo in brez Avstrije, ne vem, kako bi se bila določila naša nevtralnost. Ko je nastopil Sonnino, je bilo ljudi, ki so hoteli, naj ostanemo zvesti zvezi. Ali, ni bilo možno, ker je bila Avstrija vmes. Najhujša krivda Nemčije, ki jo je morala tako drago plačati, je bila ta, da ni znala nikdar prisiliti Avstrije, naj ne dela tako neumne politike proti svojim Italijanom.

Govornik je naglašal svojedobno, kako je Sonnino ibarantal z Avstrijo, **dovoljujoč ji svobodno delovanje na Balkanu,** če da nam teritorijalne kompenzacije na mejah. Sonnina obremenja največja odgovornost za razmere, v katerih se nahaja sedaj dežela.

Po govornikovem mnenju je storila Italija največi greh, ko je podarila nevtralnost, ki je bila tedaj odločilne pomembnosti. Vlada je menila, da mora voditi vojno čustvovanje in ne kupčije. Sedaj pa vidimo, da svet pripada kupčevalcem, da je vojna krvava oblika kupčijskih poslov in ne sentimentalnosti. Sonnino-Salandra sta poslala Italijo v vojno, ne da bi imela jasno misel o dogodkih, ki se pripravljajo: posebno pa ne o strašni dolgosti vojne, kakor priča v letu 1915. sklenjena londonska pogodba, ki je sedaj le še spomenica.

Vstopivši v vojno, je Italija opustila tridesetletni sistem zveze (trozveza), ali ni mislila na to, da bi ta sistem nadomestila z drugim. Sonnino-Salandra sta poslala Italijo v vojno z zavezanimi očmi. Odpovedala je trozvezno pogodbo le nasproti Avstriji, ne pa Nemčiji, ker je mislila, da bo mogla v svetovnem sporu obračunati samo z Avstrijo ter da Nemčija ostane izven sistema vojnega delovanja Italije. Ta zmota je prinesla strašne posledice za Italijo.

Glavne nedostatnosti londonske pogodbe so: da ne vsebuje nobenih finančnih in gospodarskih dogovorov tekom vojne in posebno tudi ne za čas po vojni; **da skrbi le za teritorijalna povečanja,** ne da bi bili pomislili, da Italija, tudi če doseže svoje naravne meje in svoje zgodovinske zahteve, ostane brez gospodarskih pripomočkov in da vzlic zmagi pade v barbarstvo in bedo. To je kratkovidnost, za katero mora plačevati italijanski narod.

Po spomenici (londonski pogodbi) od 26. aprila 1915. je začela Italija čutiti težo vojne, ki je zahtevala milijardo na mesec. V tej pogodbi se je Italija obvezala, da ne sklene posebnega miru, ali Amerika ni hotela podpisati te pogodbe, češ, da ni zaveznica entente, ampak le pridruženka. Ko pa so obljubili Italiji premoga in živeža, je napovedala vojno Nemčiji, ker sicer zavezniki — ne bi bili tako radodarni.

Nato je govornik obsojal londonsko pogodbo, ker ne vsebuje nobene določbe glede Reke. Napada Sonnina, kako da se je mogel tako odreči Reki? Ferri je rekel dobesedno: **»Pred šestimi meseci ni nihče v Italiji govoril o Reki, danes pa, ko je časopisje po volji vlade začelo s silno propagando, bi se dozdevalo, da ne moremo živeti brez Reke.«** — Reka je — je nadaljeval govornik — velike važnosti tudi iz gospodarskih razlogov. **Brez Reke bi bil Trst obsojen na smrt.** Ta trgovinska važnost Reke dovoljuje razne rešitve. Okolnost, da je Reka postala vprašanje jugoslovanstva, dokazuje, da je na italijanski strani nedostajalo vsakega organičnega načrta, kar je dovedlo Italijo v vojno. Trgovinska ekspanzija naroda mora stremeti napram prebivalstvu z manjšo kulturo. Italija mora iskati tržišč na Balkanu, na Španskem, v južnih pokrajinah Rusije. Vprašanje jugoslovanstva bi se bilo

---

PODLISTEK

Vsakdanja zgodba. (5

Danska povest. — Prevedel M. C—č

Po kratkem mudenju sem hotel oditi, ali zahtevale so tako izrecno, naj ostanem pri obedu, da sem privolil — in to tem bolj, ker sem želel seznaniti se s svojim prihodnjim tastom. Videl sem ga že večkrat, ali nikdar nisva prišla v bližji stik drug z drugim. Takoj na to je prišel domov, me pozdravil resno in uljudno z malo, ali pomembnih besed ter je začel potem z mirnim brezbrižnim razgovorom. Mizo so izpraznili s trudom in naporom ter jo pogrnili slednjič za obed, ne da bi gledali na kako ličnost ali red, kar je bilo — istotako kot skromno in slabo jelo — v čudnem nasprotstvu z elegantno opremljenimi, četudi nerednimi sobami, in pa z ličnimi, moderno oblečenimi damami, ki so se pri obedu skoro trgale za eno in isto čašo, da so poželjivo praznile po pol čaše piva, drugo za drugo. Tej neprijetni situaciji je napravil g. H. velikodušen konec s tem, da je zahteval vina in čaš za vino, da nazdravi meni. Po prekomernem dolgem presledku je bilo izvršeno tudi to in bodoči mi tast mi je nazdravil na tako ljubeznjiv način, da sem ne le pozabil prejšnjih neprijetnosti, marveč sem tudi s prijaznim obrazom posrkal čašico takozvane kave, ki mi jo je ponudila Jette, opozorivši, da jo je ona lastnoročno pripravila, ki pa bi jo bil ob drugih okolnostih prav rad zamenjal z najgrenkejo mešanico.

Ko se je sedaj gospod H. pripravljal, da bi odšel, sem radostno porabil priliko, da bi se mu pridružil; ali mati in hči ste tako navalili name s prošnjami, naj ostanem pri njiju ta prvi večer, da sem potrpežljivo zopet odložil klobuk ter sedel poleg dam, ki so bile že davno zopet pri svojem šivanju. G. H. je odšel in začela se je silo lena konverzacija. Povpraševale so me o mojem potovanju, o tujih mestih. Zastonj sem trudil, da bi bil zabaven kolikor se le da, ali, kolikorkrat sem zaplul v pravo strugo, so me dame prekinile, ki so si — s kratko vrženim »oprostite« — imele povedati toliko važnih in neodložljivih pripomb o svojem skupnem delu.

»Za božjo voljo, Luiza, ti obračaš rokav napačno.«

»Ne, to gotovo ne! Glej, ravno tako prav je kakor drugi.«

»Ali, potem pa je tudi oni drugi napačno obrnen.«

Sedaj je začela dolga razprava o tem. Potem se je glasilo z druge strani: »Gospa H., nimam več nobenih ozkih trakov,« ali pa: Jette, daj mi novo šivanko« itd.

Nato so se obrnile do mene: »Prosim tisočkrat oproščenja, ker smo vas morale prekiniti. Govorili ste ravno o podeželnem življenju v Angliji; to da je jako prijetno ,ste rekli? — in tako je šlo dalje par ur, dokler nisem videl z najiskrenejim veseljem, da prinašajo samovar; kajti, četudi nisem nikak ljubitelj čaja, vendar me je šumenje in prasketanje samovara v resnici radovalo, ker mi je bilo v veliko pametneji razgovor, nego je bil oni, ki se je vršil ravnokar.

Nu, sedaj bo večera kmalu konec, sem si mislil — ali, kaj je storila gospodinja? Ko se je Jette dvignila, da bi nalila čaja, ji je hitro rekla nje kruta mati: »Čuj Jette, v nagrado za našo domačo pridnost napravi nam veselje in zaigraj nam najprej sonato, ki jo tako rada čujem.«

»Ah, da, Jette!« — se je glasilo sedaj od vseh strani. Jette je sedla k glasoviru in je svirala pravo gorostasnost neke sonate. Meni vsaj se je zdela najslabši glasbeni komad, kar sem jih čul v svojem življenju. V srcu sem preklel slavnega skladatelja. Celo samovar je zaspal pri tem; in po dolgih brezuspešnih poizkusih, da bi ga spravile zopet v tek, je Jette začela vlivati morni tenki čaj, ki pa ga je pridnim damam podala k šivalnim mizam, katerih niso hotele zapustiti. Ko je bilo prestano tudi to in so začele dame z velikim trudom pospravljati svoje šivalne potrebščine in je vsaka svoje zavila, je bila že ena ura po polnoči.

Na to je začelo veliko šepetanje med prijateljicami in domačimi damami, dokler ni vzkliknila Jette: »Ne delajte si skrbi radi tega! Moj izvoljenec je najgalantneji kavalir. Z veseljem vas pospremi vse domov.«

Bil sem že neizrecno zaspan, še truden od potovanja; na vsak način pa je bilo pri tej aferi prijetnosti najmanje. Ker pa ni bilo drugega izhoda, sem napravil — kolikor se je pač dalo — prijazen obraz in spremljal sem tiste štiri dame na vse strani Kodanja, tako, da sem prišel domov šele ob 3. uri zjutraj. V kakem razpoloženju — to si je lahko misliti.

Tako je — z malimi izpremembami — mineval dan za dnevom v hiši moje neveste. Vedno isti nered in nemir, neprestano šivanje oblek, ovratnikov, plaščev itd., kakor da ni na svetu nič drugega, nego lišp in mode. Vedno isto skopuharenje v vsem drugem. Le pri lišpu, in pri tem, kar je podeljal ovnanji sijaj, niso posebno računali s stroški. Le to je — so sodili — vredno vsakega denarja in truda.

G. H. je bil — kakor sem kmalu opazil — mož, ki ni nikdar trosil nepotrebnih besed, ki se ni nikdar razvnemal; ali, čim je imel kako določno voljo, jo je znal tudi uveljaviti. Jaz pa sem se odločil, da ne ostanem v hiši svoje neveste več ur, nego zahtevate to uljudnost in obzirnost. Nekaj časa mi je bilo kakor človeku, ki je prejšnjega dne popival: tako prazno, tako zmedeno mi je bilo v glavi, da ni bilo prostora v nji za nikako pametno misel. Na srečo sem imel mnogo opravila; poglobil sem se v delo ter se odtezal mislim na svoje stvari.

(Dalje.)

moglo rešiti z enim teh programov. Ali resnica je — je vzkliknil govornik — **da mi nismo imeli nobenega programa.** Govore nam, da trgovci severne Amerike hočejo Gdansko, Reko in Carigrad. Govore nam, da so ti ameriški trgovci ponudili Jugoslovanom vabljive pogoje glede reškega pristanišča. Ali ni mogla tudi Italija storiti istotako in dati Jugoslovanom jamstva, da bo reško pristanišče zagotovljeno za njihovo trgovino?

V londonski pogodbi izjavlja Italija, da stopi v vojno čim prej, vsekakor pa ne kasneje, nego mesec dni po podpisu. S tem se je odpovedala Italija svobode odločitve, česar niso storile Zedinjene države, ki so imele v evropski vojni odločilen vpliv, a to ne samo vsled simpatije za Wilsonove poslanice, marveč predvsem radi sodelovanja v vojni: stopile so v vojno, kadar je bilo njim prav, ne da bi bile določile kak rok, kakor je storila naša dežela.

Nato je razpravljal Ferri o raznih sestankih, kjer je označal omahovanje vladne politike v notranjosti od ene smeri k drugi in rogoviljenje raznih hujskačev, ki so bili korajžni, ako so imeli na svoji strani — policijo. Bil je pravi sistem obrekavanja.

O vojaškem vodstvu vojne **ne govori, ker je Cadorna v preiskavi.** Krivda na kobaridskem polomu je sedaj ugotovljena: pripisati jo je barbarski in srednjeveški psihologiji vrhovnih vodstev z njihovim decimiranjem polkov, ki je zrevolucijoniralo dušo naših vojakov. Prišlo je ministrstvo Orlando. Ta je bil — istotako kot Sonnino in Salandra — odgovoren za vodstvo vojne. Orlando je bil v Parizu, v Rimu, ali ni bilo — vlade. Italijanski zastopniki v Parizu so imeli le en program: menico od dne 26. aprila 1915. (londonsko pogodbo) v Sonninovi listnici. Nič drugega. Kako vse drugače je znal Venizelos braniti koristi svoje male dežele.

Govoreč o razmerju **med Francijo in Italijo** je govornik — kraj vseh simpatij, ki jih goji do francoskega naroda — naglašal, da Francija često ni kazala prijateljstva v dejanjih.

Wilson da je bil za Italijo bolestno razočaranje. Na konferenci v Parizu je odnehal od načel, za katere smo se navduševali. Preveč je bil zatopljen v skrbi za ustanovitev Zveze narodov, ki jo je hotel uresničiti za vsako ceno, ker je bila ideal njegovega življenja.

Orlando in Sonnino sta hotela v svojem časopisju predočati Wilsona kot človeka, ki je nevredno prevaril italijanska pričakovanja. V resnici pa je Wilson povodom svojega obiska v Rimu hotel povedati v zbornici italijanskemu narodu, da ne more zadostiti vsem tistim težnjam, ki jih je del italijanskega časopisja označal kot potrebne v dosego italijanskega miru. Italijanska vlada pa mu je rekla: **Molčite rajši o tem, ni treba, da bi javnost vedela** toli To je resnično in nevredno!

Zatem je govornik govoril hude, strašne obtožbe na račun Gabrijela D'Annunzia, ker je v javnem govoru žalil Wilsona, podtikaje mu, da je (Wilson) nasprotnik Italije iz ženskih razlogov. Ne — je vzkliknil Ferri — tega ne bi bili smeli reči v Italiji, posebno pa ne tak **izkoriščevalec ženski!** Nedopustno je prostituiranje interesov lastne dežele z grožnjami šestnajste bitke.

Nadaljevaje se je govornik izjavil proti posredovanju v Rusiji in je zaključil: Govorilo se je, da smo se vojevali za večjo Italijo. Dočim jih je ta izraz veliko razumelo le glede na teritorijalno povečanje, smo pa mi **za večjo Italijo v civilizaciji in v mednarodnem življenju, za Italijo, ki bo imela manje analfabetizma, manje ozemelj, potrebnih boljšanja; Italijo, ki bo dajala naši čudoviti energiji sredstva, da se povzdigne na višino svojega poslanstva, ki ga pravica in civilizacija ne boste mogli odrekati italijanskemu narodu.**

Ferrijeva izvajanja so izzivala mestoma hude proteste, zlasti, ko je govoril o Gabrijelu d'Annunzio. Ferri pa je vztrajal nepomično pri svojem: resnica je!

Gospodarski in finančni položaj Italije.

Obrazložitev finančnega ministra Schanzerja.

V seji italijanske zbornice je podal finančni minister Schanzer nastopno obrazložitev:

Obračun finančne uprave za leto 1918.-1919. beleži dejanske troške z 32 milijardami in 659 milijoni napram proračunjenim 4 milijardam in 206 milijonov. Povišek 28 milijard in 453 milijonov obsega 23 milijard in 281 milijonov vojnih troškov in za vojaške podpore; 4 milijarde in 350 milijonov pa troškov, odvisnih od vojne, a ostali del 819 milijonov za civilne in splošne naprave. V rečenih 23 milijardah in 281 milijonih je vštetih okoli 6 milijard in pol za obveze, tičoče se likvidacije vojne in demobilizacije, vštevši umeknitev avstrijske valute v odrešenih deželah.

Dejanski dohodki so porastli od 4 milijard in 419 milijonov na 8 milijard in 461 milijonov. Povišek znaša 4 milijarde in 42 milijonov; od teh 1 milijarda in 760 milijonov od glavnih dohodkov, dve milijardi in 292 milijonov iz manjših dohodkov. Če primerjamo dohodke z dejanskimi troški, se kaže domneva **primankljaja 24 milijard in 198 milijonov,** pokritih od 10 milijard in 923 milijonov prebitka iz kategorije glavniškega gibanja za najemanje posojil. Resnični primankljaj znaša torej 13 milijard in 275 milijonov, ki jih deloma krijejo redna sredstva državnega zaklada, deloma pa jih je treba še poravnati.

Uprava za l. 1919. in 1920. Obračun za to upravo kaže dejanskega primankljaja 660 milijonov; ker pa je treba prišteti še druge troške, se primankljaj povišuje na 3 milijarde in 215 milijonov. Ta svota bi se skrčila vsled pričakovanega porastka pri glavnih in manjših dohodkih na 1 milijardo in 45 milijonov.

Vendar se ta svota povišuje na 2 milijardi in 750 milijonov, prištevajoč obresti od drugih primankljajev radi kritja vojnih troškov in likvidacije vojne, kakor tudi tistih, ki so že dovoljeni, ali se imajo dovoliti, in so odvisni od drugih ukrepov. V denarnem gibanju je treba upoštevati 765 milijonov na predplačilih državnim železnicam na njih lastno premoženje. **Ta svota ki jo je prišteti k dejanskim troškom za javna dela, dokazuje, kako se država zanima za izvedbo programa, ki mu je namen, da demobilizirani vojaki dobe dela.**

Državni zaklad in blagajne. Od 1. novembra 1918. do 31. majnika 1919. so se dejanska plačila za izredne troške povišala na 12 milijard in 400 milijonov, pokritih s 7 milijardami in 270 milijonov od najemanja posojil, in z 990 milijardi od večjega dohodka od davkov in dospevkov od javnih naprav.

Vprašanje valute in Cassa Veneta. Položaj emisijskih zavodov je bil trajno dober. Če primerjamo številke od konca oktobra 1918. z onimi od 31. majnika 1919., se opaža v skupni cirkulaciji porastek 796 milijonov v kovinski rezervi; pri vlogah koristonosnega tekočega računa pa porastek za 132 milijonov. Skonti (odplačila) so padli do prvega majnika od 1 milijarde in 246 milijonov na 1 milijardo in 131 milijonov. Predplačila so padla od 914 milijonov na 812.

Javni dolg 63 milijard in 371 milijonov, kakor je bil 31. oktobra 1918., **je porastel na 77 milijard in 768 milijonov** do konca majnika 1919. Od teh je 330 milijard in 363 milijonov nameščenih v kraljestvu. Državni dolg za cirkulacijo bankovcev je v istem času porastel od 6 milijard in 747 milijonov na 7 milijard in 714 milijonov, v glavnem vsled umeknitve bonov Cassa Veneta in izmenjave avstro-ogrskih kron v Julijski Benečiji in v Trentinu.

V tem pogledu je vlada sklenila, da čim najhitreje — v tisti meri, ki jo dopuščajo težavne razmere erarja, in po načinih, ki se določijo — izvede odredbe v stvari bonov Casse Venete in valute v Julijski Benečiji in Trentinu.

Državni bankovci so se pomnožili od 2 milijard in 36 milijonov na 2 milijardi in 282 milijonov; dolg napram inozemstvu se je povišal od 13 milijard in 751 milijonov na 19 milijard in 8 milijonov. Menjalnice so imele hude trenutke vsled nestalnosti. Ali, ko je bila ta doba premagana, se je povrnila mirnost. Cvetoč je bil položaj hranilnic in posojilnic. Vloge pri poštni hranilnici so porastle od 3 milijard in 200 milijonov 31. oktobra 1918. na 4 milijarde in 50 milijonov koncem majnika 1919.

Vojni troški so dosegli do 30. junija 1919. 90 milijard, ki jim pa bo prišteti še tiste, ki bodo obremenjali dobo 1919.-1920.

Minister je naglašal, da so dejanski dohodki krili troške, razun tistih, ki so bili posledica vojne. Meni, da se bo primankljaj 2 milijard in 750 milijonov za upravno dobo 1919.-1920. mogel premagati. Pred vsem je treba posvečati pažnjo vnanjemu dolgu, ki se pa poravna z odškodninami, ki jih zagotove mirovne pogodbe.

Nato je minister razpravljal o postopnem davku, ki se ima uvesti. Dohodki od davkov so tekom vojne sicer porastli, vendar pa je treba novih žrtev, da bo mogla Italija lojalno vršiti svoje obveze in ohranjati si kredit v svetu. Te žrtve naj nosijo v prvi vrsti bogati sloji, zlasti pa tisti, ki so imeli od vojne velike dobičke. Vlada nameruje splošno reformo neposrednih davkov. Treba pa je uvesti tudi izreden postopen davek na premoženja, izvzemši najmanjša; ta davek naj zadene v prvi vrsti tista premoženja, ki so porastla vsled vojne. En del tega davka naj zmanjša notranji dolg, drugi naj služi za zdravljenje cirkulacije bankovcev.

Minister je napovedal tudi davek na luksus in vino: davek na vnanje znake bogastva. Toda, da se doseže ravnotežje v proračunu, je treba štedenja v vseh panogah uprave. Trgovina se ne sme prepustiti sama sebi. Treba je ustvariti posredovalen položaj: akciji države naj se pridruži akcija vseh gospodarskih sil, podpiranih od države. Italijo more rešiti le jaka politika proizvajanja in dela.

Šolsko vprašanje v Julijski Benečiji.

Pod naslovom »Vprašanje Julijske Benečije« je prinesla 24. številka tednika »L'Unità«, (problemi della vita italiana), ki izhaja v Rimu in Florenci, poročilo prof. Alda Oberdorferja, tajnika italijanskega Višjega kulturnega sveta v Trstu na zborovanju v Florenci. Poročilo se deli v kratek uvod in štiri dele: politična vprašanja, šolska vprašanja, upravna vprašanja in gospodarska vprašanja ter tozadevne resolucije. Omejiti se hočemo le na »šolska vprašanja« in pri teh tudi le na one odstavke, ki se pečajo s slovenskimi šolami in učenjem slovanskih jezikov v naših krajih:

Šolsko vprašanje je predvsem politično vprašanje, kakor povsod, tudi za nove dežele Italije; da, v teh krajih je morda še bolj kakor v kterisibodi drugem kraju, posebno v mešanih okrajih in v onih, kjer govore drug jezik nego je državni.

Za izključno slovenske okraje ne more biti dvoma o tipu šol, ki naj se ustanove ali ohranijo: V teh šolah bodo poučevali v slovenskem, oziroma hrvatskem jeziku, in sicer po možnosti domači učitelji, ki so dovršili učiteljišče v materinem jeziku in so se potem naučili italijanščine v posebni šoli, morda v Florenci. Na teh šolah bi se poleg splošne učne snovi, ki je skupna za vse ljudske in srednje šole, učili tudi toliko italijanske zgodovine, da bodo mladeniči preden stopijo v življenje nove države, na katero so jih priklenili politični vzroki, spoznali, kakšen pomen je imela in ima Italija v življenju narodov in v napredku civilizacije. Ti zgodovinski podatki pa morajo biti natančni, objektivni, brez nacijonalističnega besedičenja, ki bi ustvarilo v srcih učencev drug nacijonalizem, morda ravno tako retoričnega, toda gotovo nevarnejšega. Učencem bo treba tudi predavati o zgodovini in vrlinah naroda, kateremu pripadajo po jeziku in tradiciji, od katerega pa jih je odtrgala politična potreba. »Jezik Italije« se bo učil povsod, na vseh šolah, in bo obvezen predmet; kajti nesmiselno bi bilo, da ne bi italijanska vlada zahtevala učenja državnega jezika od vseh državljanov.

Težje je vprašanje za mešane okraje. Italijanščine se bodo morali naučiti vsi, preostaja torej še vprašanje: Ali naj se učijo tudi Italijani drugi deželni jezik? Odgovor mora biti pozitiven: že radi tega, da ne bodo Italijani teh dežel absolutno manj sposobni kakor Slovani. Slovani bi obvladali dobro svoj jezik in italijanski ter bi popolnoma upravičeno zmagovali povsod — kakor se je to že dogajalo pod avstrijsko vladavino — pri natečajih za javne službe (kjer se bo morala zahtevati dvojezičnost).

Za vprašanje, kakšna šola naj se otvori v takih krajih, bi bil odločilen in zadosten naslednji moment: Kjer bi bilo število šolskih otrok ene narodnosti zadostno — n. pr. 40 učencev —, tam bi se morala ustanoviti šola za učence tega jezika. Te šole bi morale biti, vsaj začetkoma, državne, polagoma pa bi lahko prešle v deželno upravo, toda pod stalnim in strogim državnim nadzorstvom. Kjer pa bi bile manjšine, slovanske ali italijanske premajhne, da bi upravičile ustanovitev šole, bi imela država dovoliti ustanavljanje zasebnih šol, s primerno opreznostjo seveda, da ne bi ustvarila nevarnega položaja v narodnostnem oziru.

V mestih se morajo ohraniti, oziroma ustanoviti, tam kjer je potreba, poleg italijanskih šol tudi javne šole za drugorodne manjšine: V Trstu, kjer so bile samo zasebne slovenske šole, v Gorici, v Pazinu, v Puli.

Te šole, kjer bi poučevali Slovani-italijanski državljani, ki so se vzgojili v materinščini in so izpopolnili znanje italijanščine na posebnem zavodu, gotovo ne bi bile ognjišče slovanskega nacijonalizma; nasprotno, spoštovanje, ki bi se tako izkazovalo jeziku in narodni kulturi manjšine, bi porajalo v manjšini zasluženo spoštovanje za liberalno novo vlado. Učili bi se jezika, zgodovine in umetnosti Italije ter bi jo tako vzljubili.

Za slovanske učitelje bi se moralo ustanoviti učiteljišče (scuola normale) v njihovem jeziku. Za poučevanje bi morali pozvati slovanske profesorje, ki bi z znanjem svojih predmetov združili iskreno spoštovanje napram Italiji, tako da se ne bi bilo treba bati učinka njihovega delovanja med učenci; njih delovanje naj bo in mora biti nacijonalno, ne pa nacijonalistično.

Na enem izmed italijanskih vseučilišč — ono v Padovi bi bilo morda najpripravnejše — bi se morala ustanoviti slovanska fakulteta, kjer bi bodočim srednješolskim učiteljem predavali v materinščini vse predmete — rojaki. Ti profesorji bi morali biti enakovredni rednim italijanskim profesorjem, in zasigurati bi se jim moralo tako gmotno stanje, da bi slovanski učenjaki radi zapustili svojo domovino in postali učitelji svojih rojakov-italijanskih podanikov.

V Trstu naj se ustanovi Trgovska visoka šola, ki naj bi postala velika »Mednarodna trgovska šola«. To naj bi pohajali — poleg Nemcev in Čehov — tudi Jugoslovani. Ti bi smeli na drugi strani nadaljevati svoje študije v Jugoslaviji. Italijanska vlada bi morala priznati njih študije in zato bi lahko zahtevala reciprociteto za one Italijane v Dalmaciji, ki bi prišli pod Jugoslavijo.

Glede učnih knjig je mnenja: V jezikovno enotnih krajih naj se stare in slabe knjige nadomestijo z novimi. Toda požurijo naj se v neitalijanskih krajih, da se ne bodo porajali nedostatki, kakor na Južnem Tirolskem, kjer so še januarja meseca uporabljali knjige s sliko Karla I., ki ga ni več pripoznavala niti nemška tirolska republika. Za sodelovanje pri sestavi teh knjig naj se pozovejo slovanski pisatelji ali drugi, ki poznajo slovanske jezike kakor materinščino, tako da ne bodo knjige služile »penetraciji«, temveč da bodo ustvarile nov duh in orijentacijo v ljudstvu, ki je dosedaj težilo na Dunaj in ki bo odslej težilo v Rim. Oblika pa ne sme biti taka, da bi izvabljala nezaupnost in smeh domačih bralcev, ki bi spoznali pod slovansko odejo italijanski stil pisatelja ali prevajalca. Kot svarilo spominja na one nestvore, ki jih je vsiljevala Avstrija Italijanom ob Adriji in na Tirolskem, in na smešno nemščino D'Annunzijevih listkov, ki so jih metali italijanski letalci na bivšo avstrijsko prestolnico.*) V miru in v šoli, ne zadostuje biti samo armadni častnik, za izvrševanje vsega, tudi ne za prevajanje D'Annunzijeve proze v drugih jezikih.

Težje je vprašanje šolskih knjig za kraje z jezikovno mešanim prebivalstvom. On sam je proti dvojezičnim knjigam, ki so se že predlagale, in kjer bi bila ena stran slovenska, druga pa italijanska, vsebina na obeh pa ista. Učenec se more resno učiti le po en jezik naenkrat. Zato naj se uči vsak iz knjige, spisane v njegovem jeziku.

Država bi morala podpirati tudi vsako delovanje na vzgojnem polju — izključena bi bila le učiteljišča in ljudske šole v mešanih krajih, ki morajo začasno biti državne — kakor vsa kulturna društva in organizacije, katerisibodi narodnosti. Vlada naj bi jih podpirala in istočasno nadzorovala, da bi pri vzgojnem delu bili izključeni narodnostni boji in nestrpnost.

Zato bi se morali, kolikor bi to dopuščalo razpoložljivo osobje, izključiti od učiteljevanja v mešanih krajih vsi oni, ki ne obvladujejo popolnoma obeh jezikov.

Vlada bi morala podpirati vse predšolske in nadaljevalne ustanove (otroške vrtce in slično) in jih sistematično širiti po vseh središčih zato, da bi ojačila italijansko kulturo v mešanih krajih in bi izpopolnila znanje državnega jezika pri drugorodnih učencih.

Zborovanje je končno obžalovalo, da vlada ni dala nobenih zagotovil slovanskim manjšinam, in se je izreklo za enaka zagotovila za italijanske manjšine v jugoslovanski državi.

*) G. Oberdorfer gotovo ne pozna »Goriškega Slovenca«, »Glasa Istre« in one spominske knjižice, ki se je v velikem številu razdelila med slovenskimi učenci, kjer se slavijo dnevi vojne in ki govori o »nezmagoviti« (namesto o »nepremagani« ali nepremagljivi) italijanski armadi.

(Po »Njivi«.)

Živila aprovizacijske komisije

za teden od 14. do 19. julija 1919.

(Preščipne se št. 3 nove živilske izkaznice.)

Koruzna moka: 50 dkg po 70 stot. kg.
Testenine: 50 dkg po 1'30 ital. lir kg.
Riž: 50 dkg po 1'15 ital. lir kg.
Fižol: 30 dkg po 1'20 ital. lir kg.
Leča: 30 dkg po 2'— ital. liri kg.
Jajca: poljubno po 28 stotink kos vsak dan.
Kava: 10 dkg po 10 lir kg.
Sladkor: 15 dkg po 4'70 lir kg.
Cikorija: 30 dkg po 1'40 liri kg.
Ekstrakt holandske kave marka Italia: 1 zavoj (60 gramov) na osebo po 35 stotink zavoj.
Čisto oljčno olje po 4'— lire liter, 20 cl.
Kis: četrt litra po 1'— lir liter.
Slanina: 15 dkg po 6'— lir kg.
Losos: v posodah po okoli pol kg po 2'50 lire posoda.
Sir: 5 dkg po 6'40 lir kg.
Milo: 1 kos navadnega kuhinjskega mila (10 dkg) po 14 lir. stotink kos.
Jezik: V škatljah po 45 dkg po 4 lire škatlja.
Mineralna voda: 1 steklenica min. vode (Giesshübler) na izkaznico po 84 stot. za steklenico.

Živila ki se razdele posestnikom ubožniških izkaznic: sladkor, kava, cikorija, ekstrakt holandske kave marka Italia, milo, kis in mineralna voda.

Kondenzirano mleko, sladko: 1 posodica za vsaki odmerek živilske izkaznice in sicer: prvovrstno sladko kondenzirano mleko (marka Mercurio in marka Nutrice) po 2'— liri posodica.

Po zahtevi, z ozirom na množino, ki se nahaja v skladišču, se dobi: ali 1 zavoj (250 g) lepljivega peciva, po 60 stot. zavoj, 1 zavoj (250 g) sladnih biškotov, po 85 stot. zavoj, 1 zavoj riževega zdroba, po 80 stot. zavoj, 1 zavoj žitne moke, po 80 stot. zavoj, 1 zavoj (250 g) hranjive moke, po 90 stot. zavoj, — ali pa 1 zavoj (250 g) mekinaste moke, po 90 stot. zavoj.

V ribji tržnici: Namočena polenovka po 2'52 lir. kg. Nasoljene prvovrstne velike sardele po 10 lir. stotink ena. Nasoljene majhne sardele po 5 lir. stotink ena.

Domače vesti.

Seja odbora političnega društva »Edinosti« se bo vršila v ponedeljek, 14. t. m., ob 4 pop. v društveni sobi, ulica sv. Frančiška Asiškega 20 I. — Prosim gg. odbornike in namestnike, občinske svetovalce in člane zaupnike, da se seje udeleže polnoštevilno. — Predsednik.

O izjavi tržaških slovenskih mestnih svetovalcev, ki jo je dal župan v petkovi otvoritveni seji mestnega občinskega sveta prečitati v celoti, je tržaško italijansko časopisje poročalo kaj različno. V celoti ni izjave objavil noben list. Najdostojneje jo je priobčil »Lavoratore«, brez vsake pripombe s svoje strani. Izpustil pa je, kar je vsekakor tudi značilno, nasledaje, šolskega vprašanja se tičoče navedbe, ki smo jih tu deli med oklepaje: »Slovenski klub je zaman upal, da se oglasi iz večine vsaj en glas, da bi spomnil tiste, ki jim gre, dolžnosti, ki jih imajo občina in drugi javni činitelji na polju javnega šolstva, **(kjer istim činiteljem, tudi v zelo težkih razmerah, nikdar ne nedostaja ne volje ne sredstev, kadar gre za italijansko stran. Večina mestnega sveta ne more navajati v svojo razbremenitev, da ne bi bila opozorjena na slovenske šolske potrebe, ker se je dogajalo to v preteklosti kakor tudi predkratkim, in ker vrhu vsega stoji dejstvo, da si je delegacija nadela stroške za tečaje, ki so namenjeni učencem, kateri so prestopili z zaprtih neitalijanskih šol v italijanske).** Toda ne glede na to stanje stvari, **(ki je, dasiravno hudo in neznosno, poslabšanje, bolj postopno kot kvalitativno, napram prejšnjemu, v kolikor pomenja le očitnejši in sedaj vseh ovir in obzirov prost razvoj raznarodovalnega in zatiralnega delovanja, kakor se je izvajalo že desetletja sem v škodo slovenskega življa),** so tudi razlogi splošnejše naravi, ki navajajo Slovenski klub v ta korak.« »Lavoratorjevih« razlogov za črtanje teh odstavkov nam pač ni treba pojasnjevati še posebej. — »Nazione« je objavila le kratek izvleček in dobesedno navedla samo oni odstavek, ki pravi, da sedanji mestni svet ne upošteva dejanskega narodnega in socijalnega sestava in ustroja tržaškega prebivalstva in njegovih resničnih političnih stremljenj, in da je Trstu treba zastopstva, ki bo jamčilo za mirno, složno in skladno skupno življenje vseh delov prebivalstva. List sam ni dostavil nikakršnih svojih pripomb, izpustil pa je iz izjave seveda vse, kar govori le nekoliko ostreje proti laškoliberalni večini in njenemu nasprotstvu proti nam Slovencem. — »Era Nuova« pa se je pobavila nekoliko »temeljiteje« z izjavo naših mestnih svetovalcev. Prejšnji dan je posnela nekoliko odstavkov iz govorov nekaterih naših politikov izza časov soških bitek, ki niso zveneli ravno preveč prijazno napram Italiji, izjavo v mestnem svetu je obdelala čisto kratko in potem napisala pod naslovom »Gli Sloveni« («Slovenci«) posebni članič, katerega naj objavimo v celoti, da bo vedelo ljudstvo, kakšne bi nas radi imeli gospodje reformirni socijalisti pri »Eri«, ki pravijo: »Edini važni politični čin je tvorila (v seji mestnega sveta) izjava slovenske manjšine. Včeraj smo namenoma hoteli posneti nekoliko starih izjav slovenskih voditeljev, ki v resnici niso bile čin bratstva napram Italiji in italijanskemu življu. Namenoma, pravimo, ker smo upali, da Slovenci uporabijo to priliko za priznanje »dovršenega dejstva« in pokažejo napram nam dobrohotno razpoloženje, kakršno gre državljanom, ki so na tem, da postanejo italijanski podaniki, kar je vprašanje nekoliko dni. Take izjave pa ni bilo, in nam je odkritosrčno žal. Pismo, ki so je poslali Slovenci, pa se zdi, da pomenja nadaljevanje boja z liberalci, ki se je pričel pod bivšo vladavino. Sedaj, če se Slovenci dejanski zavedajo odgovornosti, ki jim pripada, se morajo zavedeti marsičesa. Na primer: 1. da je Avstrija mrtva in da ne vstane več; 2. da Italija ni Avstrija; 3. da je Trst italijansko mesto, da so tukajšnji Slovenci manjšina, da imajo manjšine pač pravico, da se upoštevajo in ščitijo, ne pa pravice, da bi se smatrale za večino in da bi delovale na podlagi take domneve; 4. da je dolžnost slovenskega življa, kakor je dolžnost Italije, da sodelujeta vzajemno v splošni prospeh. Toda da se doseže to, je treba lojalnosti, dobre volje in določnih izjav. Ponižavanje tega vprašanja v strankarski boj pomenja nerazumevanje vprašanja, ker se Italija ne omeja na bivšo liberalno stranko, katere posli, v sedanjih razmerah, ne prekoračajo meja, ki so začrtane vsakateri italijanski razredni stranki. Mi smo bili tisti, ki smo tekom vojne pospeševali sporazum med raznimi avstro-ogrskimi zatiranimi narodnostmi; niti danes, dasiravno se z jugoslovanske strani, zaradi zagrizenega imperijalizma, pozabljajo v našo škodo dolžnosti, ki izvirajo iz tega sporazuma; niti danes nočemo opustiti načel zdrave spravne politike, ki se mora udejstvovati v teh deželah. Nasprotno pa se zdé Slovenci zasedaj bolj razpoloženi za to, da bi delali neprilike Italiji, kot pa da sodelovali z nami. To ni pot, ki dovaja do sloge. Treba je, da Slovenci brez izgubljanja časa izpremene svoje stališče.« — Naj nam le verjame »Era Nuova«, da prav dobro razumemo **naše** vprašanje, tako dobro, da nam ne prihaja niti oddaleč na misel, da bi k njej, komaj dvomesečnemu političnemu otroku, hodili vprašat pojasnil in prosit pouka, posebno pa takšnega, kakor so nam ga namenili v zgoraj navedenih štirih točkah. »Era Nuova« naj nam le verjame, da bomo Jugoslovani v zasedenem ozemlju že sami znali ubrati pravo pot, tisto, ki bo prav — nam!

K šolskemu vprašanju v Trstu. Na drugem mestu objavljamo po »Njivi« načrt tajnika socijalnodemokratskega Višjega kulturnega sveta (italijanskega) v Trstu, prof. Oberdorferja, za preuredbo slovenskega oz. hrvatskega šolstva v Julijski Benečiji, ki se pač znatno, in odkrito priznano, naši narodni kulturi v prilog, razlikuje od mnenja tistih preperelih nazorov, ki so jih izrekali v predsnočnji seji tržaškega občinskega sveta.

O šolskem vprašanju se je v Trstu v zadnjem času sploh že precej živahno razpravljalo, in sicer na italijanski strani, zlasti pa v krogih, ki so v prvi vrsti pristojni za reševanje tega vprašanja, namreč v učiteljskih krogih, kjer se je odločno izražalo mnenje, da naj bi se na tržaških italijanskih šolah uvedla slovenščina kot obvezni predmet. Utemeljevala se je ta preuredba zlasti z gospodarskimi razlogi, češ, Trst potrebuje znanja jezika svojega neposrednega zaledja, s katerim ga vežejo najožji, naravnost življenjsko važni gospodarski stiki. Imamo tehtne razloge, da se ne spuščamo v razpravo o tem vprašanju.

Navedemo pa naj tudi z italijanske strani glas, ki odločno govori proti uvedbi slovenščine kot obveznega predmeta na italijanskih šolah v Trstu. Tako piše včerajšnja »Nazione«: »Z vso odločnostjo se protivimo novim prizadevanjem učiteljstva, da bi se uvedla slovenščina v tržaške italijanske šole. Pod Avstrijo se ni videla nikdar potreba, in se nikdar niti mislilo na to, da bi se učil slovenski jezik na naših šolah. Nobeden naših učiteljev bi se ne bil upal predlagati kaj takega. In Trst se dejanski ni počutil slabo in tržaška trgovina zaradi tega ni nikoli trpela škode. Kar je bilo pod Avstrijo, mora biti še v večji meri sedaj. Prav radi bomo ohranili odprte vse slovenske šole v slovenskih okoličanskih krajih. Poučevali bomo slovenščino kot neobvezen predmet enako z drugimi koristnimi jeziki, ki jih je veliko, v posebnih tečajih, katerih ustanovitev bi bilo treba proučiti. Toda v mestnih ljudskih in nadaljevalnih šolah nočemo razun našega nobenega drugega obveznega jezika. Časi mnogojezičnih kombinacij so minili. Z Italijo zedinjeni Trst ne more biti osvojevališče za druge jezike, temveč le središče za razmah italijanskega jezika.« — Jasneje pač ni treba govoriti niti o pouku slovenščine v italijanskih šolah, niti o slovenskih šolah v Trstu, v mestu. V slovenskih okoličanskih krajih naj bi pač ostale slovenske šole, toda v mestu? Ne, pa ne! Tako je tudi popolnoma razumljivo, da so laškoliberalni gospodje v seji občinskega sveta mrmrali in govorili o laži, ko so čuli, da je v tržaškem mestu 5000 slovenske mladine brez šole. Da pa njim in vsem tistim, ki gledajo, oziroma hočejo gledati Trst z zaprtimi očmi, nekoliko razširimo obzorje naj navedemo ponovno naslednje številke: V začetku šolskega leta 1918. se je vpisalo na šolah Družbe sv. Cirila in Metoda 2524 slovenskih otrok (meščanska pri Sv. Jakobu 155, deška ljudska pri Sv. Jakobu 574, deška na Acquedottu 344, dekliška pri Sv. Jakobu 784, dekliška na Acquedottu 573, dvoraznednica pri Sv. Vidu 94), na nemških ljudskih in meščanskih šolah 1190 (deška in dekliška ljudska Fontana in sv. Frančiška 420, deška ljudska in meščanska Sanità, sv. Frančiška, Edm. de Amicis 270, dekliška ljudska in meščanska Annunziata in sv. Frančiška 500), na pripravljalnici za srednje šole 210, na zaposlovalnih tečajih slovenske gimnazije 247, na nemški državni gimnaziji in realni gimnaziji 190, na nemški realki 115, na učiteljiških zaposlovalnih tečajih 114, na nemškem liceju 25, na trgovski šoli 210, na ženski obrtni šoli za šivanje in krojenje 20, na nemški trgovski šoli 15, na obrtni nadaljevalni šoli okoli 150 Na ljudskih in meščanskih šolah torej 3924, na srednjih šolah 691, na strokovnih šolah 395. **Skupno število slovenske mladine v mestu Trstu, ki je ostala letos brez šole in šolskega pouka, znaša potemtakem — 5010.** Slovenski klub v tržaškem mestnem svetu se torej **ni lagal,** kakor so se čuli klici iz laškoliberalne večine, ko je navajal v svoji izjavi, da je nad 5000 slovenske mladine v Trstu brez šole. Hoteli smo to ponovno ugotoviti, ker te številke govore tako glasno, da njihovega glasu ne more prekričati.

Gospodu cenzorju pa naj povemo, da se te številke nahajajo nečrtane v »Njivi«, št. 4., ki je izšla 29. majnika t. l., in da jih je tudi že tedaj objavil tudi naš list.

Matura na goriških slovenskih srednjih šolah. Z zanesljive strani se nam sporoča, da se bodo v mesecu septembru t. l. vršili zrelostni izpiti na slovenski goriški gimnaziji in na obeh učiteljiščih.

Tržaška kmetijska družba v Trstu vabi k odborovi seji, ki se bo vršila v torek, 15. t. m., ob 16 v društvenih prostorih ulica Fabio Filzi 10 I.

Veselica godbenega društva od Sv. Jakoba v konsumnem društvu v Rojanu, napovedana za danes, **se odloži** na nedoločen čas.

Pevke in pevce zbora Glasbene Matice vabim na sestanek v torek, 15. t. m., ob 20 v prostorih Glasbene Matice. — Načelnik.

S socijalnodemokratske strani nas naprošajo, da objavimo naslednje: Danes, v nedeljo, 13. t. m., ob 16 se bo vršilo zborovanje kmetske zadruge v prostorih Gospodarskega društva v Bazovici. — Na Vrčeli v društvu pri cerkvi se bo vršilo istotako zborovanje Kmetske zadruge ob isti uri. — V Plavljih se bo vršil danes ob 10 predpoldne shod za vasi Rabuše, Plavje in Budlha. Dnevni red: Zadružništvo in današnje razmerje. — Na občni zbor podružnice »Ljudskega odra« pri Sv. Ivanu ob 10 dopoldne se vabijo vsi člani in nečlani, ki se še niso vpisali, ker to lahko store na lici mesta.

Občni zbor podružnice CMD pri Sv. Ivanu bo danes ob 16 v Narodnem domu.

Veselica pri Sv. Ivanu. Javljajo nam: Veselica, katera bi se morala vršiti danes, se prenaša na drugo nedeljo, ker oblast še ni pregledala sporeda. Rojanski fantje se nadejajo tedaj obilnega obiska.

Ljudski oder. Dijaška mladina priredi svoj **II. glasbeno-dramatični večer** v četrtek, 17. julija, točno ob 21 v veliki dvorani »Narodnega doma« s sledečim sporedom: 1. Fran Gulič: »Misli v deliriju« — monolog s spremljevanjem klavirja in gosli; 2. G. Ipavec: »O mraku« — moški zbor; 3. a) A. Seybold: Concertino, b) F. Schubert: Serenada, c) V. Monti: Čardaš, sologosli; 4. Simon Gregorčič: »Človeka nikar« — deklamacija. — Odmor. — 5. Haydn: Trio — terc et; 6. Kranewitter: »Nace« — enodejanka, poslovenil M. Skrbinšek. Ker je čisti dobiček namenjen zgolj v kulturne svrhe, vabimo slavno občinstvo najvljudneje, da se v obilnem številu udeleži tega večera in s tem pokaže svojo blagohotno naklonjenost do svojega dijaštva in njega vzvišenih namenov.

Promet v pristanišču. Pripluli: »Bosnia« iz Kurčole, »Garda« iz Riposta, »B. Bruck« iz Benetk, »Innsbruck« iz Tarante; Odpluli: »Bellaura« v Benetke, »Venezia« v Benetke.

Nov Födransberg? Morilec Födransberg, ki je razkosal svojo umorjeno žrtev in nosil vsak kos posebej v morje, je že zdavnaj mrtev in pozabljen. Nehote pa pomisli človek nanj, ko sliši o včerajšnjem dogodku. Včeraj, ob 22'30, je mornar Lazar Rais, vojak oddelka rušilcev podvodnikov, sedaj vkrcan na ladji »Masse 272«, zapazil v morju, blizu pomola 0 v stari prosti luki dele človeškega trupla. Potegnil je na suho človeško glavo in roko. Obvestil je takoj karabinjerje. Obveščena sta bila tudi poveljništvo pomorske obrambe in sodnijska komisija, ki je prišla na lice mesta. Ukrenili so se ukrepi, da se najdejo tudi drugi deli trupla. Lahko da gre za utopljenca in da so valovi razkosali že precej gnilo truplo, toda lahko gre tudi za zločin kakšne človeške zveri.

Nepreviden tat. G. Hermann Ratt, ki stanuje v ulici Tor S. Lorenzo 7, je včeraj kupoval na Korsu Garibadli v neki prodajalni klobuk. Približal se mu je neki »prijatelj«, ki mu je zmeknil listnico, v kateri je bilo 6000 kron, 3500 romunskih lejov in nekaj lir. Ko je g. Ratt zapazil, da mu je listnica ukradena, je šel po vseh menjalnicah in opozoril, naj aretirajo možakarja, ki bi prišel menjat leje.

Okoli 14 je prišel v menjalnico Zacolin na Verdijevem trgu neki »stric«, ki je hotel menjati 3500 lejov. Med tem ko je menjaval, je šel neki uradnik po karabinjerje. »Sricu« pa je baje nekaj zasmrdelo, kajti planil je naenkrat skozi vrata in izginil v vratolomnem begu. Denar so izročili karabinjerski postaji v ulici dell'Orologio.

Padel je v morje. Včeraj okoli 11'30 je odplul cavaliere Pellegrini Ferrari s parnikom »Risano« iz Portorosa v Trst. Blizu Izole se je Pellegrini nagnil čez krov in padel v morje. Vkljub vsemu iskanju ga doslej še niso mogli najti. Brzkone je revež prišel preblizu vijaka ter si ni mogel več pomagati.

Od nedelje do nedelje.

Dragi prijatelji in... ne, drugemu spolu se moram že izogniti kajti tu ali tam je morda... dober človek, ki bi rad kaj, če že ne naravnost podtaknil, pa vsaj namigaval, da-si danes nisem več v číslih pri našem drugem spolu ne le radi sivih las, ki mi kvarijo glavo, ampak tudi radi tega, ker me obremenja ta liba, da imam v marsičem — svojo glavo.

Dragi prijatelji, torej: ali se ni že dogodila tudi vam, da ste šli kam po imenitnih opravkih in da ste pri tem pozabili, kar je bilo — glavno?! Tako se je dogodilo meni v zadnjem mojem razgovoru z vami. Govoril sem o neskladnostih, paradoksih, ki jih je naše življenje polno in sem hotel to ugotoviti v glavnem s klasičnim primerom s pariške konference. In ravno na to sem v svoji vnemi — pozabil.

Čujte torej! V ves svet so bili raznesli iz Pariza vest, da so se začela med Jugoslovani in Italijani — **direktna** pogajanja! Tajnih direktnih pogajanj pa si ne more noben človek z normalnimi možgani predstavljati drugače, nego da so gospodje stopili v osebne stike med seboj, da so si govorili iz lica v lice, kar so si imeli povedati. Vzradostili smo se na tej vesti. Vzbujala je nado, da se možje vendar kako pobotajo med seboj ter da najdejo formulco rešitve, ki bo morda sicer nekoliko bolela na tej in oni strani, ali, ki pa vendar dovede spor iz zagate, v kateri se nahaja. Il tempo è galantuomo — pravi laški pregovor. Čas ozdravlja in poravnava vse in tako ozdravi — sem si mislil — tudi ljudi od bolezni nerazumevanja svojih pravih koristi ter izčisti spor med Jugoslovani in Italijani. Tako smo mislili in se nadejali ob vesti, da so se začela direktna pogajanja. Ali, kako so se vršila v resnici ta »direktna« pogajanja? Kakor smo doznali iz Pariza iz najzanesljivejega vira, je bila glavna označba teh direktnih pogajanj ta, da niso bila — direktna; to je: da se niso vršila od osebe do osebe, iz lica v lice! Gospoda so se bili pač zbrali v nekem hotelu pod isto streho, ali — vsaka v svoji sobi. Niso se dogovarjali iz lica v lice, ampak od — sobe do sobe. Angleški in ameriški ljudje pa so vršili pri tem službo — Francozi imajo besedo: »postiljon ljubezni« — listonošev italijansko-jugoslovanske... neljubezni. Od sobe do sobe so nosili sporočila, da — se možje ne morejo sporazumeti!

Direktna pogajanja, ki se vrše tako — nedirektna ali ni to najhujša neskladnost iz življenja pariške konference?! Niso si hoteli pogledati iz očesa v oko in na ta način so hoteli priti do medsebojnega prijateljstva! Osebna mržnja naj bi dovedla do medsebojnega razumevanja in miru! Paradoks na na svojem višku. In to v dvajsetem stoletju — v stoletju civilizacije, človekoljubja in tolerance! Ali smo še nesodobni in nemoderni! Iskrico nade pa imam sedaj: da je namreč po izpremembi v italijanski delegaciji prišlo spoznanje, da so direktna pogajanja res potrebna, da so najkrajša pot do vspeha in da morajo biti res — direktna. Vem, da se bodo nasprotstva hudo kresala, da bo iskrilo. Ali znana stvar je, ki se često dogaja: beseda da besedo, pojasnjuje se marsikaj, in po besedah bi moglo priti pomirjenje.

Pa še neko drugo izpoznanje mora priti. To namreč, da treba izključiti metodo, »ključ,« po katerem sta delila plen »faganapa« in »harlekin.« Dr. Gregorin — Bog mu daj dobro kjer je — je ob neki priliki pripovedoval to zgodbo. Faganapa in harlekin sta se združila za skupno podjetje: Kajti, v tem slučaju ne bodo mnogo koristile tudi tiste glasovite »strategične meje.« Strokovnjaki priznavajo in izkušnje zadnje vojne uče, da vihra moderne vojne z vsemi tistimi njenimi peklenskimi »tehničnimi sredstvi« tudi preko strategičnih in tudi »najnaravnejših mej«, če je nasprotna sila bogateja na takih sredstvih. A, kdo more vedeti, na kateri strani bi bila v prihodnjem tepežu veča moč?! Svet je okrogel, se suče, in žnjim se sučejo ljudje in stvari. Danes si še gori, jutri že doli — danes visoko na konju — jutri — na tleh. Zavezniki današnjega dne si morejo postati sovražniki jutršnjega dne.

Taka-le krivična delitev je nevarna stvar in spojena z velikim rizikom. Zato bi bila vendar-le tudi v pariškem slučaju previdnost in pametna spravljivost boljši del modrosti. Zato pravim, da ni modro, ako se proti sovražniku napenjajo strune preludo. Ni modro, če obdeluješ z brcami leva, ki je ranjen, ali ni mrtev. Moja modrost — ni je dosti, ali nekaj je vendar-le — mi pravi, da še najbolja in najvarneja strategična meja je... prijateljstvo med narodi in dobro sosedstvo!

Dan na dan nam zatrjajo sicer in jaz nočem odrekati vere, da imajo najbolje namene. Ali — samo namen ne koristi, ni nič, je pena, je beseda brez vsebine. Mož, skromen posestnik, je ležal na smrtni postelji. Pozval je k sebi notarja, da mu napravi oporoko. In narekoval je: temu toliko, drugemu toliko, tretjemu toliko itd. Slednjič je pripomnil notar: Ali, oče, vaše premoženje ne iznaša toliko. Vem to — je bil odgovor bolnika —, ali sorodniki naj vedo, da sem imel najboljo voljo, da bi jim mnogo zapustil — da je bil moj namen najboljši! Kaj so imeli dediči od te dobre volje, od tega dobrega namena?! Bogatih dedščin le niso dobili. Tudi vsi »dobri nameni« v Parizu ne koristijo narodom! Dobra dejanja pravičnosti in nesebičnosti pa bi jim koristila. Na dobrih namenih se prav lepo zahvaljujejo — za dobra dejanja pa bi bili hvaležni!

Za sedaj stoji dejstvo: da je s pariško konferenco in nje »delom« vse nezadovoljno in slavni diplomatje naj ne pričakujejo hvaležnosti ne sedanjih, ne prihodnjih rodov. In kakor da se ta nezadovoljnost z velikim prenaša tudi v manjše in malo

Ljudje so nezadovoljni z vsem in vsemi! In pričakujejo ozdravljenja od vseh možnih zdravil — kakor človek, ki ga muči dolga in težka bolezen. Preveč hudega smo morali prestajati, da je to razpoloženje psihologično razumljivo. Samo da bi bili ljudje pri izražanju tega nezadovoljstva nekoliko kritičnejši, razsodnejši in pravičnejši. Naj pomislijo, da so — ko hočejo vse natančno vedeti, kaj in kako bi se bilo moralo vse storiti — slični občinskim svetovalcem, ki so neizmerno modri... po seji. V seji so molčali in so skrivali svojo modrost pod mernik, po seji pa vedo natačno, kako bi se bilo moralo ukreniti. Seveda prihaja njihova modrost — prepozno!

Pri tem pa je — oprostite iskrenost! — tu pa tam vmes tudi malce neiskrenosti. Kakor pri tisti vdovi, ki je ob odprtem grobu moža silno plakala in jadikovala: Kdo bo mene tolažil?! Dober sovaščan, ki se mu je revica smilila, je pristopil in jo tolažil: Botra — če nikdo drugi, bom jaz. Ona na to: Hvala, boter — **sem že z drugim v besedi!** Moralo zgodbe je lahko pogoditi. Jadikovanje vdove ni bilo Bog zna kako iskreno: tulila je za možem in — **z drugim je bila v besedi!!** Mnogokdo zabavlja čez enega le zato, ker je z drugim »v besedi«.

Prave iskrenosti ni med nami. To je zlo, to je črv. Ali zgodilo se je že, da tisti, ki so bili, niso bili najslabši možje: dobrih namenov in tudi dobrih dejanj! Samo da se dobra dejanja tako rada pozabljajo. Nikdo pa ni čudotvorec. Ne tisti, ki so bili, ne tisti, ki bodo!

Smo pač v dobi prenovljanja! Geslo je: vse treba prenoviti in obnoviti. Tudi tisto, kar ni bilo slabo. Samo da se ne bi uresničil na nas tisti rek, ki pravi, da je bilo vendar-le boljše, ko je bilo — slabše!

Porotno sodišče.

Tatvina, ki se ni posrečila.

Včeraj sta se morala zagovarjati pred porotnim sodiščem Anton Loneger, star 19 let, rojen v Trstu in pristojen v Vrhniko in Hektor Benulich, star 22 let, rojen in pristojen v Trst, radi tatvine.

V noči dne 22. februarja t. l. je vozil vojaški avtomobilist Alfred Lonciani v »garažo« v ulici Cecilia Rittmeyer. Pred skladiščem zadruge zasebnih uradnikov je videl voz in moža. Kmalu potem so izsopili iz skladišča, na katerem so bila vrata privzdignjena, trije možakarji, ki so se začeli pomenkovati s kočijažem. Lonciani je takoj posumil, da ne gre tu za pošteno delo. Poklical je nekega tovariša iz garaže in oba skupaj sta stopila proti kočijažu. »»V tem skladišču so tatovi!« je rekel Lonciani glasno. Kakor bi mignil, je skočil kočijaž na te besede na voz, zažvigal in pognal konja. Dva možarja sta planila iz skladišča in izginila kakor blisk. V tem je prišel mimo še tretji vojak in vsi trije so vstopili v skladišče. Srečali so dva možakarja, ki sta hotela mimo njih, toda vojaki so ju prijeli in odpeljali na karabinjersko postajo. Možakarja sta današnja obtoženca.

V skladišču je bilo pripravljeno blago, ki so ga tatovi mislili odnesti.

Anton Lonegher je razun tega obtožen, da je dne 28. februarja 1918 ukradel še z nekim Arigom Zagorjem v sanovanju Antonije Grudene obleko, perilo, zlatenino itd., vse skupaj vredno 1152'50 kron.

Zaslišanje obtožencev.

Prvi je zaslišan Hektor Benulich. Pripoveduje, kako je šel s svojim tovarišem Lonegerjem po ulici Rittmeyer. Pred skladiščem zadruge zasebnih uradnikov je stal voz. Nekoliko ljudi je nosilo blago iz skladišča in ga nakladalo na voz. Vprašali so ju če hočejo pomagati, a ona dva sta sprejela ponudbo. Ko sta vstopila v skladišče in začela delati, sta slišala zunaj vpitje: »Drži ga, drži ga!« V tem so vstopili vojaki in ju aretirali. Vsi drugi pa so ušli.

Preds.: Ali vama se ni čudno zdelo, da vam ponujajo delo ob 4 zjutraj?

Obt.: Jaz nisem vprašal, če so 4 ali 5 zjutraj, temveč sem radovoljno sprejel ponudbo, samo da kaj zaslužim.

Anton Loneger tudi ne prizna svoje krivde. Izpove isto, kar njegov tovariš.

Preds.: Tudi vam se ni zdelo čudno, da vam ponujajo delo ob 4 zjutraj?

Obt.: Kako čudno? Saj je vendar bilo skladišče razsvetljeno.

Priče.

Romul Pistillo, bersaljer, je čakal v ulici Rittmayer na svojo ljubico. Videl je nekatere ljudi pred skladiščem in v skladišču, toda ni se mu zdelo sumljivo. Šele ko je šel mimo neki avtomobil, je slišal, kako je neki rekel: »Pusti, pusti, ta gre mimo in nas ne bo motil!« To mu je postalo sumljivo. Čakal je, da pride še kakšen, ki bi mu pomagal aretirati tatove. »Kmalu nato se je povrnil avtomobilist s še enim vojakom. Dogovorili smo se in stopili pred skladišče. Tatovi so se razbežali. Aretirali smo samo tale dva.«

Avtomobilist Lonciani je odsoten. Prečita se njegova izpovedba pred preiskovalnim sodnikom, ki se popolnoma strinja z izpovedjo priče.

Emanuel Windspach, tehnični ravnatelj zadruge zasebnih uradnikov, izpove, kako so mu ob 8 zjutraj javili o tatvini. Šel je takoj v skladišče, kjer je ugotovil, da so tatovi odprli vrata z vetrihi. Obtožencev ne pozna.

Preds.: Blagajna je bila tudi poškodovana?

Priča: Mislim, da je, ker smo jo morali popraviti.

Preds.: Zadnjič ste pa izpovedali, da jo puščate vedno odprto, da bi je tatovi ne razbili v misli, da je kaj notri!

Priča: Jaz ne vem. Morda zamenjujem kakšen drugi slučaj, ker je bilo že toliko tatvin v našem skladišču.

Loneger je nato zaslišan o tatvini v stanovanju Antonije Grudine. Njegov tovariš Zagor je že obsedel kazen, ki mu jo je obsodilo avstrijsko sodišče.

Obtoženec se izgovarja, češ, bil je lačen, pa je moral krasti.

Preds.: Zakaj pa niste delali?

Obt.: Moral sem se skrivati, ker sem bil dezerter.

Antonija Grudena pripoveduje, kako je bila okradena v času, ko se je nahajala na ribjem trgu. Našla je potem ukradene stvari pri neki vratarici na Acquedottu.

Katarina Artico, vratarica, pripoveduje, kako sta prišla dva mladeniča in jo prosila, da jima shrani dva svežnja. Ona ni mislila, da gre za tatvino. Šele ko jo je nje hči opozorila, da so to morda ukradene reči, je šla na policijo in javila celo stvar. Zjutraj je prišel neki mladenič po svežnja, a ona ga je dala aretirati.

Drž. pravdnik, dr. Bencich, naglaša, da sta v glavnem že sama obtoženca priznala tatvino. Ne treba torej šele dokazovati njune krivde. Zahteva uveljavljenje obtožnice.

ŽIVNOSTENSKA BANKA
PODRUŽNICA v TRSTU
Ulica Ponterosso vogal ul. Nuova. - Lastna palača.
Delniška glavnica K 120.000.000. - Rez. zaklad K 41,500.000
Izvršuje kulantno vse bančne in menjalnične transakcije.
Uradne ure od 9 dop. do 1 popoldne

MALI OGLASI

se računajo po 10 stot. beseda. Najmanjša pristojbina L 1'—. Debele črke 20 stot. beseda. Najmanjša pristojbina L 2'—.

PRODAM 2 molzni kozi. Greta Zgornja št. 236. 3369

PRODA se plinsko ognjišče (bollitore) radi takojšnje selitve. Ul. Bonomo št. 1. vr. 8. 3370

IZPRAŠAN šofer, sposoben za vsako popravilo, išče takoj službo. Naslov na ins. od. Edinosti pod »Štev. 3371«. 3371

PRODAM camion Fiat 15 Ter. noseč 15-20 kvintalov. Pojasnila ul. Boschetto 32-23. 3372

HOTEL sprejme izobraženo natakarico za serviranje. Predstaviti se ul. Geppa 23. 3373

MLADENIČ, vešč popolnoma slovenščine, italijanščine in nemščine, išče službo občinskega tajnika ali v trgovini. Ponudbe pod »Pošten« na ins. odd. Edinosti. 3374

HIŠA z velikim zemljiščem in druge hiše z vrtom, od 8000 do 32.000 lir, se prodajo v okolici. Naslov pove ins. odd. Edinosti pod št. 3374. 3375

KUPUJEM cunje vsake vrste v vsaki množini po najvišjih cenah. Babič, Trst, ul. Molin grande št. 20. 3376

STANOVANJE IN HRANO dobi mladenič pri slovenski družini. Naslov pove ins. odd. Edinosti. 3380

POHIŠTVO zakonske sobe se proda za L 850. — Ul. Donadoni 40, vr. št. 10. Od 10-12. 3379

PRODAM radi preselitve molzno kozo dobre pasme. Scorcola-S. Pietro 186. (Stara cesta). 3381

PRODAM naslednje pohištvo: poročno posteljo in blazino, mizo, 3 stolice, 1 nočno omarico, kuhinjsko omaro, mizo. Škorklja-Coroneo 668, pritličje. 3377

NATAKARICA išče takoj službo najrajše na deželo. Govori slovenski, nemški in italijanski. Naslov pove ins. odd. Edinosti pod štev. 3377. Od zunaj naj se pošljejo prjazne ponudbe pod »Natakarica«. 3378

UČITELJICA izvežbana v francoščini in nemščini, pripravlja za izpite. Mesečno 12 lir. Acquedotto 33, IV. nadstr. levo. P 711

PRODAM kuhinjsko pohištvo, krasno, moderno, belo pobarvano. Ul. Molin a vento 7. Kosovel. 3877

AVTOMOBIL Fiat HP se posodi po ugodni ceni. Naslov pove ins. odd. Edinosti. 3878

REFOŠK za botiljke se dobi v zalogi Skrigner v Trstu, ul. San Giacomo in monte 7. 3368

ORKESTRON za plesne dvorane, glasovite tvrdke, se proda. Izredna prilika. Ul. della Fornace 2 (nad predorom Montuzze). 3367

PRAŠIČKI za rejo, zelo lepi, 6 do 8 tednov stari, se prodajo. Dean, Gornja Greta 405.

ODDAM stanovanje, jedilna-spalna soba in kuhinja. Naslov pove ins. odd. Edinosti. 3876

PRODA se molzna koza po zmerni ceni. Milan Poljanšek, Logatec. 3873

SPREJME se izurjena šivilja. Plača po dogovoru. Milan Poljanšek, Logatec. 3874

KROJAČNICA Avgust Štular ul. S. Francesco d'Asisi štev. 34, III. je edina dobroznana krojačnica v Trstu. 3367

VDOVEC, 38 let star, s tremi otroki, obrtnik in trgovec, želi znanja z dekletom ali vdovo brez otrok, ki ima veselje do trgovine. Zahteva se slika. Ponudbe pod »Sreča« na ins. odd. Edinosti 3872

MOČAN voziček s štirimi kolesi se proda po zmerni ceni. Ul. Geppa 23. 3871

FOTOGRAF A. JERKIČ, Trst, ul. delle Poste št. 10. Gorica, Corso št. 36 na dvorišču. P 1233

ZA UČENJE KLAVIRJA. Diplomirana klavirska učiteljica poučuje v klavirju po metodi konservatorija. Naslov pove inseratni oddelek Edinosti pod štev. B 121. (B 121)

SOBA, zračna, lepo opremljena za eno osebo se odda v najem. Ulica Palladio 2, II. vr. 11. 3868

PRODA se radi odhoda naslednje pohištvo: Omara, pisalna miza starinske oblike, pisalna miza v obliki tremoau, priproste dolge mize, razne šipe itd., ulica S. Francesco d'Assisi št. 4, IV. nad., v dvorišču. Rendić, slikar. B 90

SLOVENKA, MODISTKA se priporoča cenjenim damam v mestu in okolici. Ulica Alessandro Volta št. 2 V. nadstr., vrata 19.

JAVEN PLES
na prostem
od 17-24 danes v Barkovljah na obali štev. 99.
K obilni udeležbi vabi mladina.

Trgovski pomočnik
se sprejme v trgovino mešanega blaga. Naslov pove inseratni oddelek Edinosti pod štev. 773.

Riunione Adriatica di Sicurtà v Trstu.
(Lastna palača). Ustanovljena leta 1838.
Zavarov. proti škodi, povzročeni po ognju, streli in eksplozijah. Zavarovanja steklenih plošč proti razbitju. Zavarovanja proti tatvini z vlomom. Zavarovanja pošiljatev na morju in po suhem. Življenjska zavarovanja v najrazličnejših kombinacijah. **Delniška glavnica in rezerve dne 31. decembra 1915 K 199,625.992'40.** Stanje zavarovalne glavnice na življenje (31. 12. 1915) K 516,405.849'—. Odkar obstoja družba, je bilo v vseh branžah izplačano na škodah K 872,453.443'85. Zastopstva v vseh deželnih glavnih mestih in važnejših krajih.

Modistka MARIJA SLANOVIC v Gorici
se je preselila iz ul. Seminario 4
v ulico sv. Antona štev. 13, I. nadstropje
in se priporoča za nadaljno naklonjenost.

Danes, 13. t. m., se bo vršil
javen ples
na glavni cesti pod Obeliskom pri Cesarju.

Fotografični atelje Daguerre
Trst, Corso štev. 39.
Razglednice v platinu. Specijaliteta: Slike v barvah, fotoschizzi. Gabinet, vizit, povečanja, reprodukcije vsakevrste. Elektr. razsvetljava.

Javen ples
priredijo fantje na KONTOVELU na dvorišču „Gospodarskega društva“ v senci košatih kostanjev.
Vljudno vabijo na obilno udeležbo.

ŽABICE
angleške, ključavnice, ključi, pile, žage za železo, orodje za mizarje in mehanike itd.
ZALOGA ŽELEZNINE
Trst, ul. Fabio Filzi štev. 17.

Žveplo dvakrat rafinirano
po 100 lir za 100 kg pri odjemu originalnih vreč po 50 kg. Finejše vrste primerno dražje. Modra galica v originalnih vrečah po 230 lir za 109 kg prodaja
Alojz Gorjup — Prosek.

Velik javni PLES
se priredi
danes, 13. julija, v prostorih konsumnega društva v Sv. Križu pri Trstu.

Kovaška delavnica
Andrej Purič, Trst, ul. Media 6
Prevzema vsako delo kovaške stroke. Ima na prodaj več štedilnikov. Prevzema naročbe po meri. — Priporoča se slav. občinstvu.

Oglase in osmrtnice sprejema Inseratni oddelek Edinosti, ulica Sv. Frančiška štev. 20, pritličje.

Obiskujte dob o preskrbljeno trgovino
MANUFAKTURNEGA BLAGA
tvrdke G. N. Ravalico v Trstu, ul. Vincenzo Bellini 13 (poleg cerkve sv. Antona novega)
Vsak dan novi prihodi.

Javen ples
priredi danes, 13. t. m., OSAPSKA mladina na senčnatem dvorišču gostilne Novak. — Cene plesu bodo znižane. — Na veselo zabavo vabi osapska mladina.

Več vagonov vina
pristnega italijanskega, črnega, Val Policella, 14%
je na prodaj
po konkurenčnih cenah na debelo in na drobno v dobro znani trgovini
Jakob Perhauc, Trst
ulica delle Acque 6. — Telefon 2-86
Velika zaloga domačega tropinovca, ruma, konjaka, slivovke, špirita 96%, vinskega kisa, marsale in vermuta različnih vrst.

Hotel sprejme takoj ponočnega vratarja
starega 25—30 let.
Predstavlti se je osebno od 10-12 ul. Geppa 23.

Obrtno in konsumno društvo pri Sv. Ivanu
(pri cerkvi)
išče
krčmarja.
Interesiranci naj se zglase v ul. Madonnina 9, prodajalna jestvin.

JANKO TROŠT — sodni revizor
TRST — ulica Risorta štev. 5 — Trst.
Izvršuje: vpise izprememb v odboru v trgovinski register, izpremembe pravil, ustanovitve in likvidacije zadrug, ureditev finančnih zadev vseh vrst. Sestava bilanc in revizije računov.
— Posluje v slovenskem in italijanskem jeziku. —

Bennulichev branitelj dr. Zennaro, ovrgava trditve drž. pravdnika. Tudi on ne odobrava tatvine, toda gledati treba na okoliščine, ki silijo na tatvino. Ne ve, zakaj bi obtoženčeve izpovedbe ne bile verjetne. Končno blago ni bilo ukradeno, temveč samo pripravljeno za tatvino. Zahteva oprostitev.

Longerjev branitelj, dr. Cusin, izvaja podobno dr. Zennaru. Glede tatvine pri Antoniji Grudeni pa trdi, da obtoženec ni ukral toliko blaga, kolikor pravi oškodovanka. K večjemu gre za znesek 210 lir.

Pravorek in obsodba.

Porotniki pritrde vsem vprašanjem z 10 »ja« in 2 »ne«. Na podlagi tega pravoreka obsodi sodišče Bennulicha na 18 mesecev zapora, a Lonegerja na dve leti in pol zapora.

Oba obtoženca si pridržita pravico za priziv.

Razprava proti dvema mrličema itd.

Glede na poročilo, ki smo je priobčili pod tem naslovom, smo prejeli naslednji dopis:

Z ozirom na poročilo o porotni razpravi proti Angelju Franceschiniju v nedeljski »Edinosti« ter v vseh drugih tržaških listih, kjer pišete glede Andreja Nanuta, da je skoraj gotovo storil smrt na vešalih (»Lavoratore« ga meni celo pokopanega na pokopališču na Vrhniki), si Vam dovoljujem v naslednjem podati o usodi Nanuta nekoliko bolj natančne podatke.

Svoječasno sem bil branitelj, bivšega vojaka Andreja Nanuta. Imenovanca je v resnici sodilo domobransko divizijsko sodišče v Ljubljani. Razprava pa se je vršila v veliki vojašnici tu v Trstu. Nanut je bil sojen v Trstu koncem meseca avgusta 1918. Bil je obdolžen istega zločina kakor Angel Franceschini. Bila je edinole razlika, da je bil obenem obtožen tudi zločina dezertacije, ker je poizkusil uiti iz belgijske vojašnice v Ljubljani.

Nanut je bil v resnici obsojen v smrt na vešalih in sicer radi tega, ker je sodnija smatrala, da so pri tej tatvini dane tri obtoževalne okolnosti, navedene v §§ 462 b (zaprta stvar), 461 c (vlom v zaprto poslopje v družbi) in 464 b (na državnem imetju) voj. kaz. zak.

Z ozirom na to je v smislu § 471 voj. kaz. zak. vojno sodišče Nanuta obsodilo k smrti na vešalih.

Nanut je kazen povsem mirno sprejel, ter je odločno izjavil, da ne želi, da podam ničnostno pritožbo, pač pa da naj vložim prošnjo za pomiloščenje, kar sem tudi storil.

Ker pa so se spisi v slučajih obsodbe na smrt v rednem postopanju brez izjeme morali poslati v svrho presoje, da li je sodišče po zakonu pravilno sodilo, na vojaškega generalnega pravdnika najvišjega domobranskega sodnega dvora na Dunaj, sem razun tega, ker sem na vsak način hotel obvarovati Nanuta najhujšega, in z ozirom na okolnost, ker sem smatral, da je sodišče pri kvalifikaciji obtežavalnih okolnosti storilo usodno pomoto, podal posebno vlogo na vojaškega generalnega pravdnika s prošnjo, naj generalni pravdnik natančno preišče slučaj ter dvigne proti razsodbi ničnostno pritožbo v varstvo zakona.

Ker mi je tudi tačasni voditelj razprave ter vojaški državni pravdnik osebno zagotovil, da bo tudi sodišče stavilo predlog za pomiloščenje, z zatrdilom, da vobče ni navada v sličnih slučajih, da bi se izvršila v resnici obsodba, sem mnenja, da se razsodba res ni izvršila, sosebno ker nisem sam dobil nikakega obvestila. Nasprotno sem mnenja, da danes Nanut uživa zopet zlato prostost, ki mu jo je podelila ljudska amnestija. Nanut je bil namreč od tod odpeljan v zapore na ljubljanski grad.

Ko je izbruhnila revolucija, je ljudstvo, kolikor mi je znano, tudi v Ljubljani izpustilo vse vojaške ujetnike na ljubljanskem gradu, in upam trdno, podarilo tudi Nanutu, čeravno ne povsem upravičeno, zopet zlato prostost.

Upoštevajoč kazen, ki jo je dobil sokrivec Franceschini, morete iz navadnega slučaja, in takih slučajev sem v svoji številni praksi pred vojaškimi sodišči imel preobilo, razvideti ponovno, kako kruto so bivša avstrijska vojna sodišča sodila po itak prestrogih kazenskih določilih bivšega avstrijskega vojaškega kazenskega zakona.

Z odličnim spoštovanjem:

Dr. Egon Starè

Z druge strani pa smo izvedeli, da se Nanut baje nahaja v mariborski kaznilnici.

LISTNICA UPRAVE.

G. Ivan Stepančič, župan, Renče: Pišete nam 9. t. m.: »Neštetokrat sem pisal, da naj se mi pošilja ceni. »Edinost«, istotako sem tudi naročil po domačinih, a do danes vse zaman.« — Javljamo Vam, da Vam pošiljamo list redno že mesece in mesece, s tiskanim naslovom. Če ga ne dobivate, ni naša krivda, pač pa se mora list izgubljati na poti iz Trsta v Renče. Kje, nam je nemogoče dognati. Pozdrav!

Borzna poročila.

Trst, dne 12. julija 1919.

Brez poslov.

Tečaji:

Cosulich (Austroamericana)	625—	640
Dalmatia (Parobr. dr.)	320—	340
Gerolimich	1625—	1700
Lloyd	1000—	1050
Lussino	1650—	1700
Martinolich	490—	500
Navigazione Libera Triestina	1825—	1875
Oceania	480—	500
Premuda	670—	690
Tripcovich	600—	615
Assicurazioni Generali	16500—	16750
Riunione Adriatica	3000—	3100
Ampelea	465—	475
Cement Spalato	355—	365
Čistilnica petroleja (Raff. Olii Min.)	1700—	1900
Čistilnica riža (Pilatura riso)	370—	380
Krka	360—	365
Ladjedelnica v Tržiču (Cantiere)	330—	340
Tržaški Tramway	225—	230
Tržaška tvornica olja (Oleifici Triest.)	950—	1000
Jadranska banka	250—	255

Opozarjamo na to, da se je 7. t. m. tržaška borza preustrojila. Med tem ko je med vojno nastala razvada, da se je pristop na borzo splošno dovoljeval, se je sedaj, vsled delovanja posebnega odbora, omejil pristop na borzo le na zastopnike bank in večjih trgovskih hiš ter na razne patentirane sensale. Tako je borza zopet zadobila skoro uradni značaj.

Borza posluje vsak delavnik ter traja od 1½ do 3½ pop. Kurze določa sedaj goriomenjeni odbor ter je zato sedanje tečaje smatrati za uradne.

PRIPOROČLJIVE TVRDKE

TRGOVINA JESTVIN
via Genova (Campanile) 13. Zaloga: kave, olja, mila, sveč, sardin, kakava, čokolade, čaja i. t. d. Pristni Jamaika rum, konjak, vermouth, marsala, višnjevec ter raznovrstna vina, vse po zmernih cenah. **Ivan Bidovec.**

MEHANIČNA DELAVNICA.
Odlikovana livarnica Osvaldella. Via Media 26. Izdelovanje in poprava strojev in motorjev. Proračuni.

KNJIGOVEZNICA.
Pietro Pippan, Trst ulica Valdirivo 19. Artistična vezava. Žepni koledarji lastnega izdelka. Vpisniki (registri) posebnega sistema. 201

MAJOLIČNE PEČI IN ŠTEDILNIKI.
M. Zeppar, ul. S. Giovanni 6 in 12. Najboljša izdelovanja in najpopolnejša vrsta. Cene zmerne. 202

PAPIR.
Velika zaloga papirja za ovitke, papirnatih vrečic lastne tovarne. Valčki raznih barv in velikosti. Cene zmerne. Gastone Dollinar, Trst, Via dei Gelsi 16. 256

DAMSKA KROJAČNICA
A. Rieger, Trst, ulica Commerciale 3. Izdeluje vsakovrstne obleke po angleškem in francoskem kroju, plesne obleke, obleke za poroke, bluze za gledališče itd. Cene zmerne. Postrežba točna. 337

Od sobote, 12. t. m. je odprta
MESNICA
GIUSEPPE VISCOVICH
v Trstu, ulica Giulia št. 23.
Prodaja se:
govedina, telečina in koštrunovina.
Vdani G. VISCOVICH.

HERMANGILD TROCCA, TRST
ul. Barriera vecchia štv. 8
ima veliko zalogo mrtvaških predmetov.
Venci iz porcelana in biserov, vezani z mešano žico, iz umetnih cvetlic s trakovi in napisi. Slike na porcelanastih ploščah za grobne spomenike itd. Najnižje konkurenčne cene.

Kupujem raznatične daljnoglede
OPTIK — MIRSCH
ulica Mazzini štev. 36 (ex Nuova)

Trgovsko-obrtna zadruga
v Trstu
registrovana zadr. z neomejenim jamstvom
ul. sv. Frančiška Asiškega 20, II. nad.
sprejema hranilne vloge
od L 1 dalje.

Trgovcem otvarja tekoče čekovne račune. — Posoja hranilne pušice na dom. — Rentni davek plačuje iz svojega.

Daje posojila
po najugodnejših pogojih na vknjižbe, na osebno poroštvo, na zastave vrednostnih listin.

Uradne ure vsak dan izvzemši nedelj in praznikov od 8 do 1.

Proda se hiša v Kopru.
Proda se v Kopru radi selitve 2 nadstropna hiša s sledečimi prostori: 8 sob, 3 kuhinje, 3 hlevi, dvorišče, vrt, vodnjak, kapnica in vodovod.
Hiša se nahaja takoj nad ladjedelnico društva Daimler, ima lep razgled na morje, pripravna je za stanovanje, za vsako trgovino in za gostilno.
Cena Lir 100,000.
Kdor namerava kupiti to hišo, si jo lahko ogleda vsaki dan.
Naslov: Franc Vardjan v Kopru Largo porta isolana št. 336.

SLOVENCI! Kdor želi kupiti hiše, zemljišča itd., naj se pismeno ali ustmeno zglasi pri posredovalcu R. PEGANU, Matulje—Opatija.

ČEBELE
s panji in satniki vred (18), mera 26×40 (7 sistem Albert-Zniderščič in 3 Zniderščič-amerikanski) se prodajo takoj. — Pojasnila daje
Matko Črnjeka, učitelj
Ročok Polje, pošta Roč, Istra.

Kisova kiselina
Angleška soda bikarbonat
Stearinske sveče
Različni skrobni klej
Lim
Arabski gumi „Kordofan"
Pristno svinčeno rdečilo
Lubl. naftalin, lubkinast
Pristno kuhano lanenо olje
Voščilo za čevlje v lesenih škatljicah
Kristalna soda
Modra galica
Zelena galica
Žveplo dvakrat čiščeno
v veliki množini pri
HOLLANDIA COLONIAL
družbi z om. j. v Trstu
V. Pier Luigi da Palestrina 2
(vogal ul. Coroneo)
Telefon int. 24-03.

Učenko
nad 14 let staro, poštenih starišev, s primerno naobrazbo, sprejme takoj v manifakturno trgovino
JAKOB FAJDIGA — Vipava.

NAZNANILO.
Podpisani naznanja slav. občinstvu, da je iznova odprl
trgovino mrtvaških predmetov, krst itd.
po primernih cenah. Točna postrežba
Se priporoča vdani
JOSIP MERZEK
Občine štev. 170, Sežanska cesta.

Pozor! Pozor!
Dobroznana zaloga
vina, likerjev in kisa.
Istrsko belo in črno. Italijansko belo in črno. Dalmatinski opolo. Marsala, vermouth, trapinovec, brinjevec, slivovec, in razne vrste likerjev.
Maks Gulič — Trst
ulica Seite Fontane štev. 22.

Ljubljanska kreditna banka
Podružnica v Trstu.
Centrala v Ljubljani.
Podružnice:
Celje, Celovec, Gorica, Sarajevo, Split.
Delniška glavnica: K 15.000.000.—.
Rezervni zakladi: K 3,600.000.—.
Obavlja vse v bančno stroko spadajoče posle. — Sprejema vloge v lirah na hranilne knjižice proti 3½% obrestovanja na žiro-račune proti 3% obrestovanja. Za na odpoved vezane vloge plača obresti po dogovoru. Izvršuje borzne naloge in daje v najem varnostne celice.
Tel. št. 5 18. Blagajna je odprta od 9-13.

ZALOGA UR IN ZLATARINE
na veliko izbero se vdobi pri
A. POVH v Trstu
TRG GARIBALDI (BARRIERA) 3.

Velik javni PLES v Doberdobu.
DANES, 13. t. m., se priredi PLES prvič po petih letih. — Z ozirom na razgled po naših razvalinah, vabi k obilni udeležbi — MLADINA.

JOSIP STRUCKEL
Trst, vogal Via Nuova - S. Caterina.
Velika izbera vsakovrstnega blaga za moške in ženske. — Blago za suknje, žamet, barhant, svile, etamin ter raznih predmetov za okras oblek. Vse po znižanih konkurenčnih cenah.

ZOBOZDRAVNIK
Dr. MRAČEK TRST
Corso 24, I. nadstropje
Ordinira od 9-12 dop. in od 3-6 pop.
Brezbolestno izdiranje zob, plombiranje in umetni zobje

UMETNI ZOBJE
z in brez čeljusti, zlate krone in tudi obrobki
VILJEM TUSCHER koncesijonirani ZOBOTEHNIK
TRST, ul. 30. oktobra (ex Caserma) 13, II.
Ordinira od 9 predp. do 6 zvečer.

JADRANSKA BANKA
Deln. glav. K 30,000.000, Reserve K 8,500.000
Centrala: TRST
Via Cassa di Risparmio 5 - Via S. Nicolò 3
Podružnice: Dubrovnik, Dunaj, Kotor, Ljubljana, Metković, Opatija, Split, Šibenik, Zadar
Ekspozitura: Kranj.
Obavlja vse v bančno stroko spadajoče posle
Sprejema vloga
na hranilne knjižice proti 3½% letnim obrestim. v bancogiro-prometu proti 3% letnim obrestim. Za odpoved navezane zneske sprejema po najugodnejših pogojih, ki se imajo pogoditi od slučaja do slučaja.
Daje v najem varnostna predala (Safes deposits).
Blagajna posluje od 9 do 13

Dr. FRANZUTTI
ZOBOZDRAVNIK v Trstu, ul. Gioachino Rossini štev. 12, vogal ul. delle Poste. Tehniški vodja A. Johnscher, dolgoletni asistent Dr. J. Čermaka. - Izdiranje zob brez bolečin. Plombiranje. Umetni zobje.

PFAFF Stroj za šivanje in vezanje pravi nemški uzorci
Seidel & Neumann in „Singer" Gast & Gasser
Bogata zaloga vseh potrebščin. Mehanična delavnica za vsako popravljanja.
Tvrdka ustanovljena l. 1878
FRANCESCO BEDNAR
Trst, ul. Campanile 19

NA DEBELO:
Nogavice, žepni robci, rute za na glavo, razne maje, česalniki, pisemski papir, pipe, radirke, traki za čevlje, vsakovrstni gumbi in drugo blago.
GIACOMO LEVI, Trst, ulica S. Nicolò št. 19.

ZLATARNICA G. PINO, TRST
se nahaja na Korzu št. 15 (bivša zalarnica G. ZERKOVITZ & Figlio)
Velika izbera srebrnih in zlatih ur, uhanov, verižic itd.

Novo skladišče.
Veliko skladišče klobukov dežnikov, belih in pisanih srajc, platna, žepnih robcev, : : moških nogavic itd. itd. : :
R. CUENKEL, Trst, Corso štev. 28
: Cene zmerne. Postrežba točna. : Narodna trgovina. — Narodna trgovina.

Odhajanje in prihajanje vlakov.

Centralna postaja (južna.)

Odhodi:

0'15 **D.** v Belgrad in Bukarešt (čez Ljubljano in Zagreb).
2'— **D.** na Dunaj (čez Videm in Trbiž) vsak ponedeljek, sredo in petek.
5'30 **O.** v Tržič in Červinjan (čez Bivio).
6'30 **D.** v Reko (čez Št. Peter na Krasu).
6'55 **H.** v Benetke (čez Bivio) Tržič-Videm.
8'— **R.** v Milan, Pariz, London in Bordeaux.
8'30 **O.** v Logatec (zveza z Reko).
11'— **D.** v Benetke (čez Bivio-Červinjan).
14'30 **D.** v Benetke (čez Tržič-Videm).
14'50 **O.** v Logatec (čez Št. Peter na Krasu), Reko.
15'15 **O.** v Logatec in Reko.
17'35 **B.** v Videm čez Gorico.
18'20 **O.** v Reko čez Št. Peter na Krasu.
20'15 **D.** na Dunaj čez Logatec.

Dohodi:

2'55 **D.** Z Dunaja (čez Trbiž in Videm) vsako sredo, petek in nedeljo.
7'— **D.** Iz Bukarešta, Belgrada (čez Ljubljano in Zagreb).
8'25 **O.** Iz Logatca.
9'20 **O.** Iz Vidma (čez Gorico, Tržič, Nabrežino).
9'55 **O.** Iz Reke (čez St. Peter na Krasu).
10'50 **D.** Z Dunaja (čez Logatec).
13'50 **D.** Iz Rima (čez Bologno, Padovo, Benetke, Červinjan).
16'30 **D.** Iz Logatca in z Reke.
16'50 **D.** iz Benetek (čez Videm, Tržič).
18'30 **O.** iz Červinjana in Tržiča (čez Bivio).
19'15 **H.** Iz Benetek, Červinjana (čez Bivio).
20'55 **O.** Iz Logatca (zveza z Reko).
23'— **H.** Iz Benetek (čez Videm, Gorico, Tržič in Bivio).
23'20 **D.** Z Reke.
23'45 **R.** Iz Londona, Pariza, Bordeauxa, Milana, Benetek.

Postaja pri Sv. Andreju.

Dohodi:

5'40 **O.** čez Herpelje v Rovinj, Kanfanar, Pulo.
5'46 **M.** v Koper, Buje, Poreč.
7'30 **O.** čez Opčino v Ajdovščino, Gorico in Podbrdo.
8'30 **M.** v Buje čez Koper.
12'50 **O.** čez Herpelje v Kanfanar, Rovinj in Pulo.
15'30 **O.** čez Opčine v Ajdovščino, Gorico in Podbrdo.
17'— **O.** čez Herpelje v Kanfanar, Rovinj, Pulo.
17'16 **M.** čez Koper v Buje.

Dohodi:

8'25 **M.** Iz Buj, Kopra itd.
10'05 **O.** iz Pule in medpostaj.
10'55 **O.** iz Podbrda, Gorice, čez Opčine.
16'25 **O.** iz Pule, Rovinja, Kanfanara, Herpelj, Divače.
19'20 **M.** iz Podbrda, Gorice čez Opčine.
21.45 **M.** iz Poreča, Buj (čez Koper).
22'35 **O.** iz Pule, Herpelj, Divače itd.

D. = Direktni vlak. **O.** = Osebni vlak. **H.** = Hitri vlak. **R.** = Razkošni vlak. **B.** = Brzovlak. **M.** = Mešanec.

PELLEGRINO CINCELLI
Trst - ulica Malcanton štv. 9 - Trst
(Hiša ustanovljena leta 1828.)
KOŽE in USNJE za ženske in moške.
Box in Chevreaux, lak, podlage in vsakovrstni predmeti za čevlje itd.
Vse po ugodnih cenah. Postrežba točna.

CROATIA
Zavarovalna zadruga v Zagrebu, je edina domača zavarovalnica
Ustanovljena 1884 leta. CENTRALA: Zagreb, v lastni palači, vogal Marovske in Preradovičeve ulica.
Podružnica v Trstu, ul. Lavatoio 1, II.

Ta zadruga prevzema pod ugodnimi pogoji sledeča zavarovanja: **I. Proti požarnim škodam.** 1. Zavarovanje zgradb (hiš, gospodarskih zgradb, tovaren). 2. Zavarovanje premičnin (pohištva, prodajalniškega blaga, gospodarskih strojev itd.) 3. Zavarovanje poljskih pridelkov (žita, sena itd.) **II. Zavarovanje steklenih šip. III. Na življenje.** 1. Redna zavarovanja. a) Zavarovanje glavnic za slučaj doživljenja in smrti. b) Zavarovanje dote. c) življenske rente. —

TISKARNA EDINOST v TRSTU
registrovana zadruga z omejenim poroštvom
ulica sv. Frančiška As. 20
Telefon štev. 1157
Opremljena z najmodernejšimi stroji in pripravami izvršuje vsa v tiskarsko stroko spadajoča dela v najlepših oblikah točno in po zmernih cenah